

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Správněprávní a trestněprávní aspekty zneužívání alkoholu a jiných
návykových látek u řidičů v silničním provozu**

Autor práce: Petr Jirka

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi, za cenné rady, připomínky a metodické odborné vedení práce.

ABSTRAKT

JIRKA, P. *Správněprávní a trestněprávní aspekty zneužívání alkoholu a jiných návykových látek u řidičů v silničním provozu: Bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2015, 74 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: alkohol, jiná návyková látka, ohrožení pod vlivem návykové látky, řízení pod vlivem návykové látky.

Bakalářská práce přináší komplexní pohled na problematiku týkající se řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek, což představuje v současné době velice závažný a diskutovaný problém. V teoretické části jsou shrnuty základní pojmy, které tvoří teoretický základ této problematiky, jsou zde popsány rozdíly mezi projevy řidičů ovlivněných alkoholem a jinými návykovými látkami a řidiči, kteří nejsou pod vlivem těchto látek. V samostatné části kapitol je demonstrováno rozdělení jiných návykových látek, stručně popsána právní úprava, která stanoví, co jsou jiné návykové látky. V rámci samostatné kapitoly jsou demonstrovány správněprávní a trestněprávní aspekty dokazování, v rámci užití alkoholu a jiných návykových látek řidičem vozidla před jízdou. Praktická část analyzuje a porovnává četnost řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014 a doporučuje návrhy na zlepšení současné situace. V praktické části je kazuisticky analyzován případ z policejní praxe, ve kterém řidič řídil motorového vozidlo pod vlivem alkoholu, čímž se dopustil přečinu „Ohrožení pod vlivem návykové látky“.

ABSTRACT

JIRKA, P. *Administrative and Criminal Law Aspects of Alcohol and Other Addictives Abuse in Drivers in Road Traffic*: Bachelor thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2015, 74 p. Supervisor: Mgr. et Bc. Josef Kříha.

Keywords: alcohol, other addictive substance, dangerous effects of addictive substance, driving under the influence of addictive substance.

The bachelor thesis brings a rather complex insight into the problem of driving under the impact of alcohol and other addictive other addictive substances, the fact that today represents a very serious and highly debated problem. The theoretical part summarizes the basic concepts that form the theoretical core of the issue, also described are the differences between the behaviour of drivers under the influences of alcohol and other addictive substances and those not affected. A special chapter is dedicated to classification of other addictive substances and to a brief description of legal regulation of the matter of other addictive substances. In a separate chapter are demonstrated administrative and criminal law of the evidence in the context of the use of alcohol and other addictive substances driver of the vehicle before driving. The practical part analyzes and compares the frequency of driving under the influence of alcohol and other addictive substances in the Central Bohemian Region in 2011 through 2014, and recommends proposals to improve the current situation. The practical part is formed by a case – study analysis of specific case as it was registered by police practice, the case in which the driver conducted a car under the influence of alcohol and thus committed a misdemeanour „Driving under the influence of Addictive substance“.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Výklad základních pojmů	12
2.1 Výklad základních pojmů z vybraných právních norem.....	12
2.2 Alkohol.....	14
2.3 Jiné návykové látky	15
2.4 Dělení návykových látek	16
2.4.1 Tlumivé drogy (opioidy-opiáty).....	17
2.4.2 Stimulační drogy	17
2.4.3 Halucinogeny	17
3 Působení alkoholu a jiných návykových látek na řidiče.....	19
3.1 Působení alkoholu obecně	19
3.1.1 Stupně ovlivnění alkoholem.....	20
3.1.2 Působení alkoholu na řidiče	21
3.2 Působení vybraných jiných návykových látek na řidiče	22
4 Trestněprávní a správněprávní aspekty při řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek	26
4.1 Zjišťování přítomnosti návykových látek u řidiče motorového vozidla	26
4.1.1 Zjišťování přítomnosti alkoholu u řidiče motorového vozidla	27
4.1.2 Zjišťování hladiny jiných návykových látek.....	29
4.1.3 Nulová tolerance	31
4.1.4 Limity jiných návykových látek, při kterých se řidič považuje za ovlivněného jinou návykovou látkou	32
4.2 Trestněprávní aspekty trestných činů v dopravě, v souvislosti s užitím alkoholu nebo jiné návykové látky	33
4.2.1 Znaky trestného činu	33
4.2.2 Rozbor trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky.....	35

4.2.3	Postup policejního orgánu při prověřování přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky	38
4.2.4	Stav vylučující způsobilost	40
4.2.5	Okolnosti vylučující protiprávnost trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky	41
4.3	Správněprávní aspekty přestupků v dopravě, v souvislosti s řízením vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky	42
4.3.1	Vymezení přestupku.....	43
4.3.2	Znaky přestupku.....	43
4.3.3	Okolnosti vylučující protiprávnost.....	45
4.3.4	Zánik odpovědnosti za přestupek.....	45
4.3.5	Rozbor přestupku řízení vozidla po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky	46
4.3.6	Postup policejního orgánu při šetření přestupku řízením vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky	47
4.3.7	Zadržení řidičského průkazu	51
5	Popis případu z policejní praxe, ve kterém řidič řídil motorové vozidlo, přestože byl pod vlivem návykové látky – alkoholu.....	53
5.1	Výtah ze spisového materiálu.....	53
5.2	Dokumentace případu.....	56
5.3	Výsledek znaleckého posudku z odvětví toxikologie	57
5.4	Rozhodnutí soudu v dané věci.....	57
5.5	Závěrečný rozbor případu.....	58
6	Vývoj četnosti řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014	59
7	Preventivní opatření, vlastní návrhy a doporučení.....	63
7.1	Preventivní opatření	63
7.2	Vlastní návrhy a doporučení.....	65
7.3	Úvahy de lege ferenda	66

Závěr.....	67
Seznam použitých zdrojů	69
Seznam tabulek a grafů	73

Úvod

Téma bakalářské práce „Správněprávní a trestněprávní aspekty zneužívání alkoholu a jiných návykových látek u řidičů v silničním provozu“ je dlouhodobě společensky diskutované, v současné době bezpochyby velmi aktuální i v souvislosti s mediálně demonstrovanými negativními kauzalitami, které poukazovaly na okolnosti usmrcení osob řidiči, kteří v daný okamžik byli pod vlivem návykových látek. Každým rokem roste počet dopravních přestupků a trestných činů (viz. kapitola č. 6) souvisejících s touto problematikou, přičemž dochází i k závažným dopravním nehodám, s čímž jsou spojeny i škody na životech, zdraví a majetku osob. Více dopravních prostředků na pozemních komunikacích a vysoký počet osob závislých na návykových látkách v naší společnosti, to vše bohužel vede ke zvýšení přestupkové i trestné činnosti v oblasti dopravy. S řízením motorového vozidla pod vlivem návykových látek se policisté i ostatní účastníci silničního provozu setkávají takřka denně. Tato problematika je v praxi aplikačně složitá, proto jsou v bakalářské práci komplexně soustředěny materiály a poznatky, které řeší danou problematiku.

Bakalářská práce nastiňuje pohled na problematiku týkající se řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek, což představuje v současné době velice závažný a diskutovaný problém. V teoretické části jsou shrnuty základní pojmosloví a východiska, která tvoří teoretický základ této problematiky, jsou zde popsány rozdíly mezi projevy řidičů ovlivněných alkoholem a jinými návykovými látkami a řidiči, kteří nejsou pod vlivem těchto látek. V samostatné části kapitol je demonstrováno rozdělení jiných návykových látek, stručně definována právní úprava, která stanoví, co jsou jiné návykové látky. Dále je v této části popsáno správněprávní a trestněprávní dokazování v oblasti alkoholu a jiných návykových látek. Praktická část analyzuje a porovnává četnost řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014 a doporučuje návrhy na zlepšení současné situace. V praktické části je kazuisticky analyzován případ z policejní praxe, ve kterém řidič řídil motorového vozidlo pod vlivem alkoholu, čímž se dopustil přečinu „Ohrožení pod vlivem návykové látky“.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je přinést komplexní pohled na problematiku týkající se řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek a popsat rozdíly mezi projevy chování řidičů ovlivněných alkoholem a jinými návykovými látkami a řidiči, kteří nejsou pod vlivem těchto látek. Dílčím cílem je na základě komparace statistických dat porovnat četnost řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014 a doporučit návrhy na zlepšení současné situace.

Hlavní problém, který je v práci řešen, vychází z cíle práce a týká se popisu rozdílů mezi projevy chování řidičů ovlivněných alkoholem a jinými návykovými látkami a řidiči, kteří nejsou pod vlivem těchto látek. K tomuto popisu bylo využito metody analýzy dostupných dokumentů týkajících se problematiky řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek. Na základě získaných údajů jsou v bakalářské práci soustředěny a popsány základní pojmy problematiky včetně vybraných pojmů ze zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (dále jen „**zákon o silničním provozu**“). K srovnání četnosti řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014 bylo v práci dále využito metody komparace statistických údajů. Zdrojem této komparace jsou statistiky z policejního elektronického systému Evidence trestního řízení, kterými jsou evidovány a analyzovány veškeré statistické informace týkající se řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek. Dále je využito kazuistické metody, kterou je popsán konkrétní případ z policejní praxe, ve kterém řidič řídil motorové vozidlo, přestože byl pod vlivem návykové látky – alkoholu, přičemž nezvládl řízení a s motorovým vozidlem havaroval. V první fázi se výzkum soustředil na analýzu dostupných údajů, následně na analýzu statistických údajů a jejich komparaci. Na základě všech zjištěných informací následně došlo k vytvoření návrhů a doporučení na zlepšení současné situace.

V úvodu bakalářské práce jsou stanoveny dvě základní hypotézy, které jsou v závěru práce vyhodnoceny. **Hypotéza č. 1:** četnost řízení pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek se každoročně zvyšuje. **Hypotéza č. 2:** současná preventivní opatření proti řízení pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek nejsou dostačující.

V této fázi proběhla samotná analýza sekundárních zdrojů dat a dostupných knižních a ostatních zdrojů, které klasifikují působení alkoholu a jiných návykových látek na řidiče motorového vozidla. Následně jsou ze shromážděných dat konstruktivní analýzou interpretovány veškeré poznatky. Využita je též obsahová analýza veškerých dostupných zdrojů týkajících se této problematiky. V bakalářské práci jsou synchronní komparací zjištěné a popsány rozdíly mezi projevy chování řidičů ovlivněných alkoholem a jinými návykovými látkami a řidiči, kteří nejsou pod vlivem těchto látek. Metodou diachronní komparace byl zjištěn a popsán vývoj četnosti řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014. Díky analýze dostupných zdrojů je v práci popsána také právní úprava a dokazování při řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek včetně popisu způsobů zjišťování přítomnosti alkoholu či jiných návykových látek v lidském těle. V této části práce jsou dále sumarizovány přestupky a trestné činy páchané v souvislosti s užitím alkoholu nebo jiné návykové látky před jízdou.

V práci jsou interpretovány výsledky analýzy statistických dat shromážděných z policejního elektronického systému Evidence trestního řízení pomocí přehledných grafů. Rovněž dochází k interpretaci veškerých důležitých poznatků týkajících se řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek, které přinesou bližší pohled na celou problematiku. V závěrečné části jsou vyhodnoceny hypotézy, které byly stanoveny v přípravné fázi výzkumu. V závěru práce jsou uvedeny současné akce a projekty zaměřené na prevenci řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek a vytvořeny návrhy a doporučení na zlepšení současné situace, které se opírají o výsledky provedeného výzkumu.

2 Výklad základních pojmů

Pro plynulost textu v dalších kapitolách je na místě vymezit základní pojmy, které budou často uváděny v této bakalářské práci.

2.1 Výklad základních pojmů z vybraných právních norem

Pojem pozemní komunikace je uveden v ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích ve znění pozdějších předpisů¹ (dále jen „**zákon o pozemních komunikacích**“). Pozemní komunikací je podle tohoto zákona cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti.

Řidičem se rozumí účastník provozu na pozemní komunikaci, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj, řidičem je i jezdec na zvířeti². Řidičem však není účastník provozu, který svůj dopravní prostředek táhne, tlačí nebo vede zvíře.

Motorové vozidlo je nekolejové vozidlo poháněné vlastní pohonnou jednotkou a trolejbus³. Jedná se o dopravní prostředek, který je určený k přepravě osob, zvířat a věcí.

Nemotorové vozidlo je vozidlo pohybující se pomocí lidské nebo zvířecí síly, například jízdní kolo, ruční vozík nebo potahové vozidlo⁴. Za nemotorové vozidlo se považuje i vozidlo, které se pohybuje pomocí zemské přitažlivosti, což mohou být sáně, či minikára⁵.

¹ ČESKO. § 2 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997, částka 3. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-13#p2-1>>.

² ČESKO. § 2 písm. d) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p2-1-d>>.

³ ČESKO. § 2 písm. g) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p2-1-g>>.

⁴ ČESKO. § 2 písm. h) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p2-1-h>>.

⁵ KUČEROVÁ, H. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou*. Praha, 2011, s. 33.

Pojmem návyková látka se podle ustanovení § 130 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku⁶ (dále jen „**trestní zákoník**“), rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobílé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka či jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Alkoholickým nápojem se podle ustanovení § 2 písm. k) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů⁷ (dále jen „**zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami**“), rozumí lihovina, víno a pivo, ale také jiný nápoj, který obsahuje více než 0,5 objemového procenta alkoholu.

Návykovými látkami se podle zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů⁸ (dále jen „**zákon o návykových látkách**“), rozumí omamné a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 nařízení vlády č. 463/2013 Sb. o seznamu návykových látek.⁹

Orientačním vyšetřením se podle ustanovení § 2 písm. o) „**zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami**“, rozumí provedení dechové zkoušky, odběr slin nebo stěr z kůže či sliznic.¹⁰

Odborným lékařským vyšetřením se podle ustanovení § 2 písm. p) „**zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami**“, rozumí cílené klinické vyšetření lékařem a podle jeho

⁶ ČESKO. § 130 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2014-10-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p130>>.

⁷ ČESKO. § 2 písm. k) zákona č. 379/2005 Sb. o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 133. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379#p2-1-k>>.

⁸ ČESKO. § 2 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (zákon o návykových látkách). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1998, částka 57. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167#p2-1-a>>.

⁹ ČESKO. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb. o seznámech návykových látek. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 178. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-463>>.

¹⁰ ČESKO. § 2 písm. o) zákona č. 379/2005 Sb. o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 133. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379#p2-1-o>>.

ordinace provedení dechové zkoušky nebo odběru vzorků biologického materiálu.¹¹ Odborné lékařské vyšetření se podle Vyhlášky Ministerstva průmyslu a obchodu č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu, nemusí provádět v případě, že dechová zkouška na alkohol je prováděna analyzátozem alkoholu v dechu, který splňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem¹².

Odběrem biologického materiálu se podle ustanovení § 2 písm. q) „**zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky**“, alkoholem a jinými návykovými látkami, rozumí zejména odběr vzorku žilní krve, moči, slin, vlasů nebo stěru z kůže či sliznic.¹³

2.2 Alkohol

Alkoholické nápoje (zkráceně nazývané alkohol) jsou nápoje obsahující přes 0,5 objemového procenta alkoholu. Alkohol obsahuje chemickou látku etanol C_2H_5-OH , který se vyrábí především kvašením sacharidů, jejichž zdrojem jsou především zemědělské plodiny, jako je cukrové řepa, cukrová třtina, pšenice, ječmen, žito, kukuřice, rýže. Etanol se dále získává z bobulí a různého ovoce obsahující cukr. Slovo alkohol pochází z arabského al-kahal, což znamená jemnou substanci.

Etanol má snadnou rozpustnost ve vodě, což je včetně jeho jednoduché chemické struktury jedním z faktorů, které umožňují jeho rychlý a snadný průnik do lidských tkání¹⁴.

Alkohol je nejrozšířenější návyková látka, která má značné následky a to jak přímým působením, tak i následky zejména při dopravních nehodách.

¹¹ ČESKO. § 2 písm. p) zákona č. 379/2005 Sb. o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 133. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379#p2-1-p>>.

¹² ČESKO. Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 125. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-345>>.

¹³ ČESKO. § 2 písm. q) zákona č. 379/2005 Sb. o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 133. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379#p2-1-q>>.

¹⁴ SKÁLA, J. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. Praha, 1987, s. 21.

Užívání alkoholu se zdá být méně nebezpečné, než však ve skutečnosti je. Alkohol má v naší společnosti pevnou pozici, kterou nelze jednoduše vykázat. Užívání alkoholu je tolerováno a každodenní reklamní spoty téměř nabádají k jeho užívání. Návykovost alkoholu se však pohybuje v rovině tvrdých drog.¹⁵

Historie alkoholu sahá do hlubokých dějin lidstva. Již v Mezopotámii byly zaznamenány důkazy o první přípravě vína. První záznamy o vaření piva sahají až do starověkého Egypta, kde byly zobrazeny hieroglyfickými nápisy. Již v pradávce historii byl alkohol zakazován a jeho požívání bylo přísně trestáno. Jedněmi z prvních vládců, kteří konzumaci alkoholu zakazovali, byl Konfucius, Buddha a Mohamed. Čínský císař Vu Vong dokonce v roce 1220 př. n. l. vydal nařízení, aby byly všechny osoby přistižené při pitce trestány smrtí. Drakón v Athénách dával opilé zabíjet.

V České republice je vysoce konzumované zejména pivo. Češi jsou ve světě v konzumaci piva dlouhodobě na prvním místě.

2.3 Jiné návykové látky

Jiné návykové látky jsou látky jiné než alkohol, kterými jsou veškeré známé omamné a psychotropní látky, které jsou uvedeny v přílohách č. 1 až 7 nařízení vlády č. 463/2013 Sb. o seznamu návykových látek.

Historie jiných návykových látek, kterým se říká drogy, sahá až do dávného středověku, kde se podle nejstarších nálezů, okolo roku 4000 př. n. l. začalo v Číně pěstovat konopí. První písemná zmínka o pěstování máku se objevuje na sumerských tabulkách z 3. tisíciletí př. n. l., kde se mák začal pěstovat na jihu Španělska a Řecka, v severovýchodní Africe a Mezopotámii.¹⁶

¹⁵ *Drogy: otázky a odpovědi: příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese.* Praha, 2007, s. 139.

¹⁶ ESCOHOTADO, A., JANDA, L. *Stručné dějiny drog.* Praha, 2003, s. 11.

2.4 Dělení návykových látek

Návykové látky můžeme dělit podle mnoha kritérií. Jedním z nich je dělení na tzv. „tvrdé“ a „měkké“ drogy. K tomuto lze říci, že čím tvrdší droga, tím větší nastává poškození organismu. Drogy můžeme dále dělit na „legální“ a „nelegální“, či drogy s akceptovatelným rizikem a drogy, u kterých je riziko spojené s jejich užíváním příliš vysoké, tedy neakceptovatelné. Podle přetrvávajícího účinku můžeme drogy dělit na tlumivé (narkotické), stimulační a halucinogeny, nebo psychedelika.¹⁷

V následující tabulce je zachycena míra rizikovosti některých běžně užívaných látek.

Tab. 1: Míra rizikovosti některých běžně užívaných drog.

Míra rizika	„Tvrdost“	Zástupci
Vysoká	Tvrdé	Toluen Heroin Morfin Durman Crack LSD
Vysoká až střední	Tvrdé	Lysohlávky Kokain Pervitin
Střední	Tvrdé	Alkohol Ecstasy Efedrin Kodein
Relativně malá	Měkké	Marihuana Hašiš Kokový čaj
Prakticky bez rizika	Měkké	Káva Čaj

Zdroj: www.odrogach.cz.¹⁸

¹⁷ MINAŘÍK, J. *Škola Rodiče Náctiletí: Rozdělení drog* [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/uzivani-navykovych-latek/informace-o-drogach/rozdeleni-drog.html>>.

¹⁸ MINAŘÍK, J. *Škola Rodiče Náctiletí: Rozdělení drog* [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/uzivani-navykovych-latek/informace-o-drogach/rozdeleni-drog.html>>.

2.4.1 Tlumivé drogy (opioidy-opiáty)

Tato skupina drog je odvozena od opia – zaschlé šťávy nezralých makovic. Tlumivé drogy užívané v malých dávkách způsobují mírný útlum, mohou uživatele „odbrzdit“, nastává mírná aktivita. Střední dávky způsobují útlum a euforii. Vysoké dávky mohou uvést osobu do bezvědomí, přičemž mohou být i smrtelné. Mezi nejznámější zástupce této skupiny drog patří heroin, metadon, kodein, morfium, buprenorfin (subutex). Opiáty jsou vysoce návykové látky, vzniká na ně závislost jak fyzická, tak psychická.¹⁹

2.4.2 Stimulační drogy

Stimulační drogy nazývané také jako stimulanty, zvyšují aktivitu jak duševní, tak i tělesnou. Tyto látky mají nepřirozený budivý efekt na centrální nervový systém. Stimulanty v menších a středně silných dávkách zvyšují bdělost, na úkor přesnosti zrychlují lidské myšlení, potlačují spánek a únavu, vyvolávají pocit tělesné i duševní síly a euforii. Naopak ve vysokých dávkách tyto látky mohou vyvolávat úzkost, halucinace, agresivitu a přecenění vlastních možností. Při dlouhodobém užívání těchto drog dochází k silné psychické závislosti, která je mnohem větší než závislost fyzická. Tato závislost může vést k toxické psychóze. Závislost se projevuje především dychtěním po účinku návykové látky. Užíváním těchto látek dochází k velké zátěži lidského organismu především kardiovaskulárního systému. Nejznámějšími zástupci této skupiny jsou pervitin a kokain.²⁰

2.4.3 Halucinogeny

Halucinogenní drogy jsou rozsáhlou skupinou přírodních a syntetických drog. Halucinogeny mění vnímání okolního světa včetně vnitřních prožitků. Užívání bývá spojeno s halucinacemi nebo novými fantaziemi. Tyto drogy mají největší podíl účinků vedoucích k prožitkům, které odvádějí pozornost od reálného světa. Různorodý podíl účinné látky v kombinaci s další drogou může vyvolat nečekané účinky včetně

¹⁹ *Drogy: otázky a odpovědi : příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese.* Praha, 2007, s. 168-180.

²⁰ ŠTEFAN, J., HLADÍK, J. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy.* Praha, 2012, s. 134.

zvýšeného rizika užívání. Účinky se projevují až po určité době 30-60 minut, trvají však šest a více hodin.²¹

Tyto látky jsou v současnosti často užívány při tanečních zábavách např. v podobě extáze (MDMA). Halucinogeny se užívají většinou jako doplněk k hlavní droze, časté je sezonní užívání přírodních látek. Do třídy halucinogenů řadíme také konopné látky (kanabinoidy), mezi které patří především marihuana a hašiš. Tyto látky obsahují látku tetrahydrokanabiol (THC). Zejména marihuana je v České republice velmi populární a žádaná. Obdobné hlavní účinky, jako jsou u marihuany, má halucinogenní droga hašiš. Halucinogeny dále představuje syntetická droga LSD (kyselina d-lysergová). Mezi živočišné látky patří lysohlávky a další halucinogenní houby, jako je např. mochomůrka červená.

Droga LSD se konzumuje ústy a to v nepatrném množství (cca 0,1 mg či méně).²²

Mezi látky s tzv. razantním efektem patří LSD a lysohlávky, které mohou i při opatrném dávkování navodit těžké duševní poruchy.²³

Užívání marihuany může mít i chronické účinky v podobě bronchitidy a dalších respiračních onemocnění. Pravidelné užívání marihuany v období adolescence může mít výrazný vliv na duševní zdraví mladých dospělých a to v podobě psychotických symptomů a poruch, které stoupají s rostoucí četností užívání.²⁴

²¹ HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha, 2001, s. 20-21.

²² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. Praha, 2004, s. 252.

²³ MINAŘÍK, J. *Škola Rodiče Náctiletí: Rozdělení drog* [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/uzivani-navykovych-latek/informace-o-drogach/rozdeleni-drog.html>>.

²⁴ EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DOGOVOU ZÁVISLOST. *Stav drogové problematiky v Evropě: Výroční zpráva za rok 2010*. Luxemburk, 2010, s. 47.

3 Působení alkoholu a jiných návykových látek na řidiče

3.1 Působení alkoholu obecně

Každá návyková látka včetně alkoholu je nervový jed, který působí na centrální nervový systém člověka.

Alkohol se do lidského těla vstřebává zejména žaludeční sliznicí a v první polovině tenkého střeva, následně je přenášen v těle, kde v konečném důsledku působí na mozkové funkce. Požitý alkohol, resp. jeho převážná část, je metabolizována v játrech. Metabolické procesy se v lidském těle pohybují obvykle v rozmezí 0,12-0,20 g/kg za hodinu, přičemž 5-8 % alkoholu je z těla vylučováno v nezměněné podobě a to v moči, dechu a potem. Ovlivnění alkoholem závisí na věku, stavu výživy, délce a způsobu požívání, stavu naplnění žaludku a dalších faktorech. Silné ovlivnění alkoholem bývá často při požití alkoholu nalačno. Toxické působení alkoholu ovlivňují i některé toxické faktory. Opačná pohlaví reagují vzhledem k hormonálním a metabolickým rozdílům zcela rozdílně. Metabolické procesy probíhají většinou u mužů rychleji než u žen. Genetická rozdílnost hraje také velkou roli v toxickém působení. Přírodní faktory jsou faktory, kterými je lidská populace v současné době vystavena. Jedná se o životní prostředí, chemické látky, které jsou obsaženy v potravě, vzduchu či ve vodě. Patologické stavy jsou stavy nemocných osob, které jsou citlivější k působení látek na organismus, např. člověk s nemocnými játry.²⁵

Již při požití malého množství alkoholu jsou patrné jeho účinky na rychlost reakcí, lidský úsudek a koordinaci pohybu. Alkohol dále způsobuje výrazné omezení rozumových funkcí, oslabuje vnímání bolesti, ztrátu sebekontroly. Požitím alkoholu také často u některých jedinců dochází ke zvýšené agresivitě. Při požití většího množství alkoholu dochází k poruchám zraku, včetně prostorového vnímání a periferní vidění, přičemž se doba nutná pro přijetí zrakové informace výrazně prodlužuje. Alkohol ovlivňuje i krátkodobou paměť, při větším množství požitého alkoholu nastávají stavy, při kterých si jedinec nepamatuje skutečnosti, které se staly v době, kdy byl pod silným vlivem alkoholu. Koordinace pohybů se mění v závislosti na množství požitého alkoholu.

²⁵ ŠTEFAN, J., HLADÍK, J. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. Praha, 2012, s. 121-139.

3.1.1 Stupně ovlivnění alkoholem

Při hladině do 0,5 g/kg, která bývá často označována jako **velmi lehká podnapilost**, člověk obvykle nejeví známky požití alkoholu, ale i tato hladina již působí na psychické procesy, koncentrace pozornosti a výkonnosti již při této hladině klesá.²⁶

Podle Jana Chmelíka a kolektivu, hladina 0,51-1,00 g/kg je označována jako **podnapilost**. Při těchto hladinách dochází k postižení zejména duševních, smyslových a v malé míře i pohybových funkcí. Stupně ovlivnění jsou:²⁷

- hladina 1,01-1,50 g/kg je označována jako **lehký stupeň opilosti**, projevuje se lehkým postižením smyslových, psychických a motorických funkcí. Člověk je mnohmluvný, má oslabené morální zábrany, občas se projevuje i zvýšená agresivita. Hlasitá mluva je důkazem zhoršení sluchu, dochází k poruchám prostorového vidění a ke zhoršení adaptace zraku na světlo a tmu,
- hladina 1,51-2,00 g/kg je označována jako **střední stupeň opilosti**, ve které jsou výrazně ovlivněny psychické a senzorické sféry. Při této fázi se objevují výrazné poruchy řeči, chůze je nejistá a vrávoravá,
- hladina 2,01-3,00 g/kg je označována jako **těžký stupeň opilosti**, který se v psychické sféře projevuje tupostí, přičemž dochází ke ztrátě paměti a časové i místní orientace. Motorické funkce jsou znatelně oslabeny, což se výrazně projevuje na silně vrávoravé chůzi, což je spojeno s pády ba dokonce s neschopností samotného pohybového aparátu. Tyto stavy se projevují častou nevolností a zvracením,
- hladina nad 3,01 g/kg je označována jako **otrava alkoholem**. Tento stav je charakteristický útlumem vyšší nervové činnosti, často zde nastává bezvědomí různé hloubky. Motorika je výrazně oslabena, dochází k neschopnosti pohybu. V tomto stavu dochází ke ztrátě reflexů.

²⁶ HAVLÍK, K., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Psychologie pro řidiče: zásady chování za volantem a prevence dopravní nehodovosti*. Praha, 2005, s. 97

²⁷ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 35.

3.1.2 Působení alkoholu na řidiče

Podle Jana Chmelíka a kolektivu, alkoholické nápoje oslabují pozorovací a ovládací schopnosti člověka, což výrazně prodlužuje reakční dobu. Oslabení těchto lidských funkcí je právě v silničním provozu velice nebezpečné. Řízení motorového vozidla vyžaduje plné soustředění, které je základním faktorem, aby řidič mohl rychle a účinně reagovat na změny v provozu. Alkohol dále odstraňuje zábrany, vyvolává malátnost, ochablost, poruchy vědomí, velice často dochází k usnutí řidiče. Při některých stavech opilosti, zejména ve stavu počínající podnapilosti, dochází k tzv. „veselé náladě“, která je však jedním z nejnebezpečnějších stavů. V tomto stavu má řidič klamný pocit jistoty, při kterém ve většině případů řídí vozidlo nepřiměřenou rychlostí, optimisticky posuzuje situace v silničním provozu, což je v některých situacích, kdy je třeba rychlého a správného posouzení dané situace, velice nebezpečné a řidiči se takové rozhodnutí stává osudným.²⁸

Každý řidič potřebuje ke své reakci na nebezpečnou situaci v silničním provozu určitou dobu, která uplyne mezi zpozorováním dané situace a provedením příslušného opatření. Optimální reakční doba je 0,6 sekundy. K tomuto je však nutné připočítat i technickou prodlevu, což je čas, který uplyne např. mezi sešlápnutím brzdového pedálu a počátkem působení brzdového systému. Střední technická prodleva činí u motorových vozidel 0,2 sekundy. V příznivých případech tedy uplyne nejméně 0,8 sekundy od doby, než se zásah řidiče do řízení vozidla začne projevovat. V některých případech se může reakční doba nepříznivě prodloužit i požitím minimálního množství alkoholu.²⁹

Stoupající hladina alkoholu se výrazně podílí na míře rizika dopravní nehody. Míra rizika dopravní nehody je u řidiče při hladině 0,6 g/kg dvakrát vyšší, při hladině 1,5 g/kg je dokonce pětadvacetkrát vyšší, než u střízlivého řidiče. Při řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu dochází k subjektivnímu pocitu dobré nálady a kondice, čímž jsou i přeceňovány řidičské schopnosti. Těmito pocity se výrazně snižuje pozornost řidiče a přesnost jeho výkonů nemluvě o prodloužení reakční doby. Již při hladině pod 1,0 g/kg dochází ke zhoršení zrakové ostrosti, poruchám hloubkového vidění a k zesílení oslnění v důsledku nočního provozu. Tyto projevy často vedou ke špatnému úsudku v důsledku špatného rozeznávání nekонтрастních předmětů a k výrazně horšímu odhadu vzdáleností. K poruchám barvocitu dochází při hladině

²⁸ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 33.

²⁹ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 33-34.

1,5 g/kg. Při řízení motorových vozidel v nočních hodinách rychle klesá výkonnost řidičů v důsledku fyziologické únavy. Vrchol únavy nastává kolem třetí hodiny ráno. Těžko vysvětlitelné dopravní nehody u řidičů ovlivněných alkoholem, třeba i na rovném úseku, lze jednoduše vysvětlit tzv. „zdřímnutím za volantem“.³⁰

3.2 Působení vybraných jiných návykových látek na řidiče

Jak již bylo řečeno, riziko dopravní nehody vzrůstá zejména v případech, kdy je řidič ovlivněn třeba i malou dávkou jiné návykové látky, i když známky zjevné intoxikace nemusí být na první pohled patrné.³¹

Podrobně a jasně popisuje ve svém článku Bulletin národní protidrogové centrály³² Marek Blažejovský účinky marihuany, pervitinu, kokainu a heroinu na řidiče motorového vozidla.

K nejužívanějším drogám v České republice patří bezesporu marihuana. Obdobnou látkou je hašiš, který má však oproti marihuaně v obsahu více aktivních látek, což určuje základní rozdíl v nástupu účinku a potenciálního rizika spojeného s jeho užíváním. V době intoxikace je řidič v útlumu, působí ospale, jeho reakce jsou zpomalené, je nepozorný, často přehlíží dopravní značení, bez jakýchkoli důvodů mění rychlost vozidla, dochází ke zhoršení vidění, zejména ke zhoršení adaptace zraku na světlo a tmu, což je např. při oslnění protijedoucím vozidlem velice nebezpečné, často končí dopravní nehodou.³³

Podle zahraničních autorů Zimmerové a Morgana (2003) „*Neexistují přesvědčivé důkazy o tom, že se marihuana podílí podstatnou mírou na dopravních nehodách a smrtelných nehodách. Marihuana v určitých dávkách snižuje schopnosti vnímání a psychomotorický výkon, což by mohlo ovlivnit schopnost řízení. Podle studií zaměřených na řízení ale marihuana schopnost manipulovat s vozidlem ovlivňuje jen*

³⁰ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 33-34.

³¹ NEŠPOR, K., PERNICOVÁ, H. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. Praha, 1999, s. 23.

³² BLAŽEJOVSKÝ, M. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2013: Osobnost pachatele jednajícího pod vlivem návykové látky s akcentem na řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky*. Praha, 2013, s. 7-12.

³³ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2013: Osobnost pachatele jednajícího pod vlivem návykové látky s akcentem na řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky*. Praha, 2013, s. 9-10.

*málo nebo vůbec – rozhodně méně než nízké či střední dávky alkoholu a řady legálních léků. Přesvědčivější důkaz o minimálních účincích marihuany na řízení vychází z epidemiologických průzkumů mezi řidiči, kteří byli při nehodě smrtelně zraněni. Podle studií ze Spojených států, Kanady a Austrálie bylo THC přítomno v krvi 3- 1 % smrtelně zraněných řidičů. Ve většině případů (70 – 90 %) byl ale v krvi zjištěn i alkohol. V další studii se zjistilo, že třetina řidičů, především mladých mužů, které policie zastavila za bezohlednou jízdu, měla při rozboru moči pozitivní nález marihuany. Tyto nálezy mohou být důsledkem vyšší prevalence užívání marihuany u lidí, kteří jsou predisponováni k deviantnímu a bezohlednému chování, zároveň je ale pravděpodobné, že marihuana u některých lidí opravdu přispívá ke špatnému řízení“.*³⁴

Mezi další nejvíce užívané drogy v České republice patří zástupce ze skupiny stimulačních drog, kterým je pervitin. Účinek pervitinu při nitrožilním užití nastupuje okamžitě, při šňupání do 20 minut. Hlavní příznaky mizí v době od 8-24 hodin. Z těla se vylučuje močí, ve které se nachází již po 20 minutách po intoxikaci. Může se vylučovat i několik dní. Užití pervitinu vede k euforii, snižuje únavu, značně ovlivňuje motoriku a psychické funkce. Osoby pod vlivem této látky můžeme poznat podle rozšířených zorniček, ale i podle typické „vykroucenosti“, jelikož pervitin způsobuje motorický neklid. Vliv na řidiče motorového vozidla po užití marihuany se projevuje rychlou a hazardní jízdou, nedostatkem pozornosti, přeceněním svých řidičských schopností k řízení motorového vozidla. Řidiči pod vlivem této látky se během jízdy dopouštějí mnoha chyb, stoupá jim sebevědomí. Při intoxikaci dochází stejně jako u dalších jiných návykových látek ke zhoršení vidění, zejména ke zhoršení adaptace zraku na světlo a tmu, což je např. při oslnění protijedoucím vozidlem. Tzv. „dojezdová fáze“ se projevuje depresemi a pocitem vyčerpání, řidiči často při této fázi během jízdy usínají.³⁵

Další často užívanou látkou je kokain. V současné době je kokain na drogové scéně užívaný, vzhledem ke snížení jeho ceny na cca 1500 Kč/g, již nejen bohatými. Nejčastější a neúčinnější užívání kokainu je šňupáním. Intoxikační účinky kokainu trvají poměrně krátkou dobu, která se pohybuje okolo 30 minut, poté účinky ustupují. Přítomnost kokainu v moči je pouze okolo 3-6 hodin. V krvi lze však jeho metabolit zachytit do 3 dnů. Osoby pod vlivem této drogy můžeme detekovat podle rozšířených

³⁴ ZIMMER, L. E., MORGAN, J. *Marihuana: mýty a fakta*. Praha, 2003, s. 114-118.

³⁵ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2013: Osobnost pachatele jednajícího pod vlivem návykové látky s akcentem na řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky*. Praha, 2013, s. 8-9.

zornic, častého pocení a podle bledosti. Osoby jsou po užití této látky veselé a mají přiměřené halucinace. Kokain vzbuzuje touhu po výkonu a pohybu. Pravidelní uživatelé kokainu často trpí anorexií. Vliv na řidiče motorového vozidla se projevuje rychlou a hazardní jízdou, ztrátou pozornosti. Řidič po užití kokainu přeceňuje své řidičské schopnosti, stoupá mu sebevědomí, přičemž se dopouští častých chyb i v obvyklých dopravních situacích. Kokain způsobuje zhoršení zrakových funkcí, zejména reakce na prudké světlo, kterým je v silničním provozu např. oslnění protijedoucím vozidlem.

Jedním z neznámějších opiátů je heroin, který má kvůli jeho dobré rozpustnosti v tucích silnější „nájezd“, typický již na začátku intoxikace. Uživatelé heroinu jsou na této látce silně závislí, užívají ho nitrožilně, s čímž se výrazně zvyšuje riziko přenosu HIV. Uživatelé této látky řídí motorové vozidla většinou pouze v případech, aby se přesunuli na místa, kde budou páchat majetkovou trestnou činnost, nebo v případech přesunu do místa zdroje nákupu této látky. Řidič, který užije před jízdou heroin, je v centrálním útlumu, má výrazně zpomalenou motoriku, je ospalý, zhoršuje se vidění za šera. Užití heroinu je nebezpečné zejména pro značně prodlouženou reakční dobu. Při dlouhodobém užívání heroinu může řidič působit jako vyrovnaný a klidný, avšak po požití heroinu dochází k extrémnímu zúžení zornic, což většinou uživatele této látky důvěryhodně identifikuje. Při tzv. „syndromu odnětí“ je řidič obvykle zcela neschopen řídit motorové vozidlo.³⁶

Účinky dalších látek, které patří mezi jiné návykové látky a výrazně ovlivňují řidiče při řízení motorového vozidla, popisuje Jan Chmelík a kolektiv ve své knize *Dopravní nehody*.³⁷ Zde popisuje účinky sedativ a hypnotik, halucinogenů a účinky při kombinaci různých drog.

Mezi jiné návykové látky můžeme zařadit i sedativa a hypnotika, které osoby užívající jiné návykové látky užívají jako náhražku, nebo je užívají při různých psychických poruchách. Při užívání těchto látek dochází k celkovému útlumu, osoby působí ospale, při řízení motorového vozidla dochází ke zhoršení zraku, zejména v oblasti prostorového vidění, a k oslabení pozornosti.³⁸

³⁶ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2013: Osobnost pachatele jednajícího pod vlivem návykové látky s akcentem na řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky*. Praha, 2013, s. 11-12.

³⁷ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 40-41.

³⁸ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 41.

Halucinogeny, mezi které se řadí zejména LSD a lysohlávky, způsobují úplnou ztrátu pozornosti, dochází k výraznému zhoršení koordinace, zraku, sluchu, ale i k dotekovým halucinacím. U osob, které jsou častými uživateli těchto drog, může docházet k tzv. „flashbackům“, což je krátkodobý stav, jako po užití drogy, i když droga užita nebyla. Přestože k užití látky nedošlo, není možné v tomto stavu řídit motorové vozidlo.³⁹

V dnešním světě na drogové scéně často dochází ke kombinaci různých drog, např. kombinace heroin a marihuana, heroin a pervitin. Tyto kombinace jsou velmi nebezpečné a často nelze podle symptomů s určitostí říci, pod vlivem jaké drogy se osoba nachází. Nebezpečné potíže nastávají při užití drog s opačným účinkem. Rozdílné a náhle změny v chování řidiče, který užil kombinaci několika drog, jsou velice nebezpečné.

³⁹ CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň, 2009, s. 40.

4 Trestněprávní a správněprávní aspekty při řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek

V této kapitole je popsáno zjišťování přítomnosti návykových látek u řidiče motorového vozidla, dokazování v oblasti trestního řízení a řízení o přestupku. Dále je zde uveden výčet nejčastěji páchaných přestupků a trestných činů páchaných v souvislosti s užitím alkoholu nebo jiné návykové látky před jízdou.

4.1 Zjišťování přítomnosti návykových látek u řidiče motorového vozidla

V případech, kdy policista pojme podezření, že kontrolovaný řidič mohl před jízdou, nebo během jízdy požit alkoholický nápoj, nebo užít jinou návykovou látku, vyzve řidiče k podrobení se vyšetření.

Podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. f, g) „**zákona o silničním provozu**“, je povinností řidiče podrobit se na výzvu policisty, vojenského policisty, zaměstnavatele, ošetřujícího lékaře nebo strážníka obecní policie vyšetření podle zvláštního předpisu (zákon č. 379/2005 Sb. o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů) ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem, či jinou návykovou látkou.⁴⁰

V policejní praxi probíhá kontrolování ovlivnění řidiče alkoholem pomocí dechových analyzátorů zn. Dräger nejrůznějších typů, u jiných návykových látek je zjišťována přítomnost této látky díky orientačnímu vyšetření pomocí detekční sady Drugwipe 5+.

⁴⁰ ČESKO. § 5 odst. 1 písm. f, g) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2014-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361 #p5-1>>.

4.1.1 Zjišťování přítomnosti alkoholu u řidiče motorového vozidla

Jak již bylo uvedeno výše, ke zjišťování přítomnosti alkoholu v krvi řidiče jsou u Policie ČR používány certifikované měřicí přístroje zn. Dräger nejrůznějších typů. Tyto přístroje splňují podmínky dané zákonem o metrologii⁴¹, přičemž musí být schválené Českým metrologickým institutem. U analyzátorů alkoholu v dechu musí být podle vyhlášky Ministerstva průmyslu a obchodu⁴² doba platnosti ověření 1 rok. Jelikož jsou tato měřidla Českým metrologickým institutem certifikována, pravidelně ověřována a kalibrována, jsou výsledky dechových zkoušek (odborné vyšetření) v českém právu uznávány jako důkaz.

Postup policistů při provádění odborného měření upravuje část šestá Závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009 (dále jen „**ZPPP č. 160/2009**“), kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu⁴³. Před provedením dechové zkoušky (odborné měření) se podle tohoto pokynu policista kontrolované osoby dotáže, zda požila alkoholický nápoj, přičemž ji vyzve k provedení vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněna alkoholem. Formulace doporučená pro policisty zní: *„Pane/paní, v souladu se zákonem o silničním provozu Vás vyzývám k podrobení se vyšetření, zda nejste ovlivněný/a alkoholem. Vyšetření bude provedeno ověřeným analyzátozem alkoholu v dechu formou odborného měření. V případě pozitivního výsledku toto měření bude opakováno“*. Když osoba toto odborné měření odmítne, policista osobu vyzve, aby se podrobila odbornému lékařskému vyšetření.⁴⁴

- **Postup při odborném měření**

Aby bylo měření ověřeným analyzátozem alkoholu objektivní, policista při prvním pozitivním výsledku odborného měření po době 5 minut toto měření zopakuje. Rozdíl obou provedených měření nesmí být u hodnot nad 0,24 ‰ větší, než 10 %. Pokud rozdíl odborného měření vykazuje hodnoty, které se liší o více,

⁴¹ ČESKO. Zákon č. 505/1990 Sb. o metrologii. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990, částka 83. [online]. [cit. 2015-1-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-505>>.

⁴² ČESKO. Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 125.

⁴³ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, 2009, [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/zppp-160-2009-pdf.aspx>>.

⁴⁴ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, 2009, [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/zppp-160-2009-pdf.aspx>>.

než 10 %, je po dalších 5 minutách provedeno třetí odborné měření. V případě, že je u posledních dvou odborných měření rozdíl naměřených hodnot větší než 10%, je kontrolovaná osoba vyzvána k lékařskému vyšetření spojenému s odběrem biologického materiálu (žilní krev a moč). Při pozitivních hodnotách prvních dvou odborných měření, u kterých není rozdíl naměřených hodnot větší než 10%, policista neprodleně vytiskne výsledky hodnot těchto měření, které nechá podepsat kontrolovanou osobou.

- **Postup při odborném lékařském vyšetření**

K provedení odborného lékařského vyšetření vyzve policista osobu v případech, jestliže orientační vyšetření s pozitivním výsledkem bylo provedeno přístrojem (analyzátořem, detekční trubičkou), který není schválen a certifikován Českým metrologickým institutem, dále v případě, že je rozdíl posledních dvou hodnot pozitivního odborného měření větší než 10%, nebo v případě, když řidič o lékařské vyšetření požádá, nebo odmítne orientační či odborného měření. Odborné lékařské vyšetření se provádí také v případě podezření ze spáchání trestného činu, při kterém došlo k usmrcení či těžké újmě na zdraví, přičemž bylo provedeno orientační vyšetření s pozitivním výsledkem.

Před odběrem biologického materiálu (žilní krev, moč) provede lékař klinické vyšetření, které je jednou z metod orientačního zjišťování alkoholu v krvi.

Po odběru biologického materiálu se provádí laboratorní vyšetření tohoto materiálu, nejčastěji žilní krve. Nejpřesnějšími metodami jsou především chemické a fyzikálně-chemické metody. Zejména v trestním řízení se za objektivní považuje pouze výsledek, který je zjištěný metodou plynové chromatografie, která se provádí současně s další nezávislou metodou, nejčastěji Widmarkovou zkouškou. Tato zkouška je pouze kontrolním výsledkem, který potvrzuje a doplňuje výsledek metody plynové chromatografie. Widmarkova zkouška je založena na odlišném principu, proto je z odborného hlediska pro určení hladiny etanolu v krvi platný pouze výsledek z plynové chromatografie. Výhodou Widmarkovi zkoušky je její vysoká citlivost a jednoduchost. Nevýhodou této zkoušky je nespecifičnost. Přítomnost alkoholu v krvi lze prokázat rozbořem i jiného biologického materiálu, jako jsou tělní tekutiny, nejčastěji moč. Výsledek laboratorního vyšetření moči je metodou plynové chromatografie stejně přesný, jako u krve, avšak následná interpretace se zaměřením na určení stupně

ovlivnění je značně komplikovaná. Moč se v močovém měchýři hromadí delší dobu, proto není přesně možné z koncentrace alkoholu v moči určit koncentraci alkoholu v krvi. K tomuto je nutné podotknout, že laboratorní vyšetření určí koncentraci alkoholu v krvi v době jejího odběru, nikoli v době spáchání protiprávního jednání. K určení koncentrace alkoholu v krvi v době spáchání protiprávního jednání lze však provést zpětného výpočtu. Při zpětném výpočtu však musíme znát několik základních údajů: čas a začátek požívání alkoholu, druh a objem požitého alkoholu, tělesná hmotnost a výška osoby, druh, množství a čas požití potravy a zejména čas deliktu. Výsledek výpočtu nelze zcela přesně určit, vždy se uvádí minimální a maximální hladina alkoholu v krvi.⁴⁵

Zpětný výpočet hladiny alkoholu v krvi se provede připočtením eliminovaného alkoholu z těla za dotyčný časový úsek. Výpočet je však proveditelný do 15 hodin, ale již po 10 hodinách je lépe k výsledku přistupovat spíše jako k orientačnímu. Výpočet se provádí podle vzorce:⁴⁶

$$c_i = c + \beta \cdot \Delta t$$

c – koncentrace alkoholu v krvi [$\text{g} \cdot \text{kg}^{-1}$]

β – eliminační faktor [$\text{g} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{hod}^{-1}$]

Δt – časový rozdíl [hod^{-1}]

Z hladiny alkoholu v moči lze určit přibližnou hladinu alkoholu v krvi, a to stanovením nejméně možné hladiny, která se zpravidla počítá podle vzorce: hladina alkoholu v moči děleno 1,52 a mínus 0,608 = hladina alkoholu v krvi.⁴⁷

4.1.2 Zjišťování hladiny jiných návykových látek

Ke zjišťování jiných návykových látek v krvi řidiče jsou u Policie ČR nejčastěji používány detekční sady Drugwipe 5 S, 5+, 6+. Tyto sady detekují 5 skupin drog ze slin nebo potu. Detekované skupiny jsou:

⁴⁵ HERKOMMEROVÁ, E. *Policista 5/2014: Alkohol z pohledu toxikologa*. Praha, 2014, s. 6-8.

⁴⁶ ZIKMUND, J. *Výpočty hladin alkoholu* [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zikmund.org>>.

⁴⁷ KUČEROVÁ, H. *Dopravní přestupky v praxi podle stavu k 1.7.2006*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha, 2006, s. 80.

- CA cannabis (marihuana, THC),
- AM amfetaminy,
- MET metamfetaminy (extáze/XTC, pervitin),
- CO kokain/krek
- OP opiáty (heroin, morfium).

Detekční sady jsou však pouze orientační, nesplňují podmínky dané zákonem o metrologii, tudíž výsledek testu nelze v českém právu užít jako důkaz. Výsledek orientačního vyšetření je nespecifický, nepřesný a pro účely dalšího řízení nedostačující.

Při silniční kontrole řidiče, který jeví známek ovlivnění jinou návykovou látkou (podle očí, chůze, chování, artikulace řeči, zrychlené či zpomalené chování...), ho policista vyzve, aby se podrobil orientačnímu vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn návykovou látkou. Orientační vyšetření na přítomnost jiné návykové látky v krvi řidiče se provádí některou z detekčních sad Drugwipe, pomocí odběru slin, podle návodu výrobce.

Postup policistů při odhalování protiprávního jednání pod vlivem jiných návykových látek upravuje část šestá „**ZPPP č. 160/2009**“. V případě, že výsledek orientačního vyšetření je pozitivní na některou skupinu drog, či v případě, že je podle chování řidiče patrné, že osoba může být pod vlivem návykové látky, přičemž požití alkoholu bylo na místě vyloučeno dechovou zkouškou, vyzve policista řidiče, aby se podrobil lékařskému vyšetření ke zjištění obsahu jiné návykové látky. Policista dále vyplní „Protokol o lékařském vyšetření a toxikologickém vyšetření osoby při podezření z ovlivnění návykovou látkou. Při lékařském vyšetření je řidiči proveden odběr biologického materiálu (žilní krev, moč).⁴⁸

Před odběrem biologického materiálu (žilní krev, moč) provede lékař klinické vyšetření, které je jednou z metod orientačního zjišťování jiných návykových látek v krvi.

Po odběru biologického materiálu se provádí laboratorní vyšetření tohoto materiálu. Z biologického materiálu – moči, je proveden toxikologickou laboratoří

⁴⁸ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, 2009, [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/zppp-160-2009-pdf.aspx>>.

screening látek v moči. Screening se provádí jako první, zejména z důvodů finančních nákladů na další zkoumání. V případě, že je screening moči pozitivní na některou ze skupin drog, provede se ihned vyšetření biologického materiálu – krve, ke zjištění hodnot jednotlivých jiných návykových látek, ve věci podezření ze spáchání trestného činu, v případě podezření ze spáchání přestupkového jednání se biologický materiál – krev, zašle společně se spisovým materiálem příslušnému Správnímu úřadu.

4.1.3 Nulová tolerance

V České republice je podle současné právní úpravy tzv. nulová tolerance alkoholu u řidičů, což znamená, že je zcela zakázáno požití alkoholický nápoj před započítím jízdy i během jízdy samotné. Přestože se hodnoty do 0,24 g/kg alkoholu v krvi považují za negativní, neznamená to, že řidič, který požil alkoholický nápoj, a byla mu zjištěna tato hladina alkoholu v krvi, je zcela bez trestu.

K námitkám bagatelnosti naměřených hodnot alkoholu v dechu se vyjádřil Nejvyšší správní soud ČR ve svém rozsudku jménem republiky, ze dne 11. 3. 2010, č. j. 5 As 24/2009, kde uvádí, že: *“ jakákoli naměřená hodnota vyšší než nula nasvědčuje výskytu určitého množství alkoholu v organismu. Z tohoto pohledu je tedy třeba každý takový výsledek dechové zkoušky považovat za pozitivní, přičemž i minimální hodnota alkoholu v dechu řidiče naměřená při dechové zkoušce vznáší pochybnost o tom, zda-li tento řidič před řízením motorového vozidla nepožil alkoholický nápoj a nebyl při řízení vozidla pod jeho vlivem “.*⁴⁹

Způsob posuzování všech případů by měl vycházet ze zásady tzv. nulové tolerance alkoholu při řízení motorových vozidel, která v České republice platí, a podle které je řidič ovlivněn již při jakémkoliv množství alkoholu z požití alkoholických nápojů. Z tohoto vyplývá, že podle této zásady nulové tolerance lze rozlišit pouze dvě kategorie naměřených hodnot alkoholu u řidičů, hodnoty nulové a nenulové.

Zásadu nulové tolerance uvedl ve svém Rozsudku jménem republiky vydaném dne 21. září 2010, pod spis. zn. 8 As 59/2010 i Nejvyšší správní soud ČR. V dané věci

⁴⁹ ČESKO. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. 5 As 24/2009 [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0024_5As__0900_23c7e7fd_cdb1_4425_b3d1_20162fd651ae_prevedeno.pdf>.

se řidič dopustil přestupku podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 200/1990 Sb. (řízení pod vlivem alkoholu), kdy hladina alkoholu v krvi byla v době odběru 0,24 g/kg. Ve svém rozhodnutí Nejvyšší správní soud konstatoval, že právní rámec vychází z tzv. nulové tolerance hladiny alkoholu v krvi řidiče, kdy odpovědnost řidiče není vyloučena tím, že se jeví zjištěná hladina alkoholu v krvi řidiče po odečtení tzv. fyziologické hladiny alkoholu v krvi (0,20 g/kg) jako marginální. Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že v České republice platí zásada tzv. nulové tolerance alkoholu při řízení motorových vozidel. V případě, že správní orgán konformním způsobem prokáže přítomnost alkoholu v krvi obviněného, přičemž je tato skutečnost zapříčiněna požitím alkoholického nápoje, jsou (za dalších předpokladů) naplněny znaky skutkové podstaty přestupku řízení vozidla po požití alkoholického nápoje. Tento judikát Nejvyššího správního soudu ČR je aplikovatelný i za současné právní úpravy.⁵⁰

4.1.4 Limity jiných návykových látek, při kterých se řidič považuje za ovlivněného jinou návykovou látkou

V případě ovlivnění řidiče jinou návykovou látkou, byly Nařízením vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, stanoveny limitní hodnoty jiných návykových látek, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou.⁵¹ Při zjištění těchto hodnot se řidič považuje za ovlivněného a tím nezpůsobilého bezpečně řídit motorové vozidlo. V následujícím přehledu jsou uvedeny limitní hodnoty jiných návykových látek, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou.

Tímto nařízením vlády byly stanoveny následující limitní hodnoty jiných návykových látek, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou:

⁵⁰ ČESKO. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010 [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2010/0059_8As__1000_20101004093332_prevedeno.pdf>.

⁵¹ ČESKO. Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2014, částka 17. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-41>>.

- Delta-9-tetrahydrokanabinol (9-THC) - 2 ng/ml,
- Methamfetamin - 25 ng/ml,
- Amfetamin - 25 ng/ml,
- 3,4-Methylendioxyamfetamin (MDMA) - 25 ng/ml,
- Benzoylekgonin - 25 ng/ml,
- Kokain - 25 ng/ml,
- Morfin - 10 ng/ml.⁵²

4.2 Trestněprávní aspekty trestných činů v dopravě, v souvislosti s užitím alkoholu nebo jiné návykové látky

Trestní řízení u trestných činů konají orgány činné v trestním řízení, které jsou uvedeny v ustanovení § 12 odst. 1 „**trestního řádu**“, kterými jsou soud, státní zástupce a policejní orgán. Výčet policejních orgánů je uveden v ustanovení § 12 odst. 2 „**trestního řádu**“. Nejfrekventovanější trestný čin v dopravě v souvislosti s užitím alkoholu nebo jiné návykové látky je bezpochyby trestný čin Ohrožení pod vlivem návykové látky, který je uveden v páté hlavě „**trestního zákoníku**“. Jedná se o trestný čin, který je zařazen mezi trestné činy obecně ohrožující. Charakteristické znaky trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky, který je v „**trestním zákoníku**“ uveden v ustanovení § 274, jsou uvedeny již v základní skutkové podstatě tohoto přečinu, která zní: „*Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, ...*“.⁵³

4.2.1 Znaky trestného činu

Nejprve je třeba podotknout, že trestný čin se stává trestným při splnění následujících kritérií:

⁵² ČESKO. Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2014, částka 17. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-41>>.

⁵³ ČESKO. § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p274>>.

- jedná se o protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný,
- jedná se o čin společensky škodlivý,
- vykazuje další znaky uvedené v zákoně, kterými jsou znaky obecné, což jsou znaky společné pro všechny trestné činy (zejm. věk pachatele a přičetnost), mezi znaky typové patří znaky skutkové podstaty.

Protiprávnost je znakem trestného činu, který se posuzuje z hlediska celého právního řádu (např. odcizení – porušení vlastnictví věci).

Pojem společenská škodlivost byla dříve označována jako tzv. nebezpečnost činu pro společnost, avšak nebyla v trestním zákoně definována. V rámci rekodifikace trestního zákona byl termín nebezpečnost činu pro společnost z trestního zákona vypuštěn a zákonodárce stanovil, že trestní odpovědnost pachatele, se kterou jsou spojeny právní důsledky, lze uplatňovat jen v případech tzv. společensky škodlivých, u kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, avšak přesně nedefinoval, co se pod tímto pojmem rozumí.⁵⁴ Jak je uvedeno v ustanovení § 39 odst. 2 „**trestního zákoníku**“, společenská škodlivost (závažnost) je určována povahou a závažností trestného činu. Povaha a závažnost jsou určovány zejména významem chráněného zájmu dotčeného trestným činem, způsobem provedení tohoto činu, jeho následky a okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění, jeho pohnutkou a záměrem nebo cílem.⁵⁵

Mezi znaky obecné zahrnujeme trestní odpovědnost, která vyžaduje, aby byl pachatel starší 15 let a přičetný. Nepřičetnost je uvedena v ustanovení § 26 „**trestního zákoníku**“ takto: „*kdo pro duševní poruchu v době činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný*“.⁵⁶

Dále je na místě si stručně a jasně vymežit typové znaky, kterými je skutková podstata trestného činu, zahrnující souhrn znaků trestného činu určitého druhu, kterými se od sebe jednotlivé trestné činy odlišují. Znaky charakterizující skutkovou podstatu trestného činu jsou:

⁵⁴ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. *Trestní právo hmotné*. 3. rozš. vyd. Plzeň, 2010, s. 88-89.

⁵⁵ ČESKO. § 39 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p39-2>>.

⁵⁶ ČESKO. § 26 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p26>>.

- objekt trestného činu
- objektivní stránka trestného činu
- subjekt trestného činu
- subjektivní stránka trestného činu.

Objektem trestného činu jsou společenské vztahy, zájmy a hodnoty, např. život, majetkové zájmy, zdraví..., které jsou chráněny trestním právem.

Objektivní stránka trestného činu má obligatorní znaky (povinné), kterými jsou jednání (konání či nekonání), následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Fakultativními znaky (nepovinnými) objektivní stránky trestného činu jsou doba činu, místo činu, způsob provedení a použité prostředky (např. zbraň), hmotný předmět útoku a účinek.

Subjektem trestného činu je pachatel.

Posledním znakem skutkové podstaty trestného činu je subjektivní stránka trestného činu. **Subjektivní stránka trestného činu** se skládá ze zavinění, což je obligatorní znak, dále z motivu (pohnutky) a účelu (cíle), což jsou znaky nepovinné. Zavinění můžeme formulovat jako vnitřní (psychický) stav pachatele trestného činu k porušení či ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem. Zavinění může mít formu zavinění úmyslného, či zavinění z nedbalosti. V trestním právu se dále rozlišuje úmysl přímý a nepřímý a nedbalost vědomá a nevědomá.

4.2.2 Rozbor trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky

Řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky (alkohol či jiná návyková látka) je bezesporu jedním z nejnebezpečnějších trestných činů v dopravě. Motorická síla vozidla a jeho hmotnost, v souběhu s rychlostí jízdy, mohou být při skutečnosti, že řidič takového vozidla je pod vlivem návykové látky, velice nebezpečná pro ostatní účastníky provozu na pozemní komunikaci, přičemž může dojít k závažným následkům na životu nebo zdraví lidí, nebo ke značným škodám na majetku.

Objektem trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky je zájem společnosti na ochraně lidského života, zdraví a majetku.

Objektivní stránka tohoto trestného činu je popsána v základní skutkové podstatě, která je uvedena v ustanovení § 274 odst. 1 „**trestního zákoníku**“, dále je objektivní stránka uvedena kvalifikovaných skutkových podstatách, které jsou uvedeny v § 274 odst. 2 pod písm. a, b, c) „**trestního zákoníku**“. Objektivní stránka spočívá tedy v aktivním jednání, při kterém může dojít k následkům:

- *vykonává ve stavu vylučující způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku (podle základní skutkové podstaty),*
- *způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 (viz. bod 1) havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublíží na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,*
- *spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek,*
- *byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.⁵⁷*

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je podle prvního odstavce a druhého odstavce, pouze u písmen b, c), ohrožující trestný čin, není tedy bezpodmínečně nutné, aby došlo k následku. Ohrožení zájmu chráněného zákonem nemusí být konkrétní a bezprostřední, postačí i vzdálená možnost poruchy, která je dána již tím, že pachatel vykonává zakázanou činnost. Specifikace tohoto trestného činu uvedená ve druhém odstavci písm. a) již však vyžaduje následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Následkem je v tomto případě způsobení havárie, dopravní nebo jiné nehody, ublížení na zdraví jinému, způsobení větší škody na cizím majetku nebo jiný závažný následek, který je spáchán jednáním uvedeným v odstavci 1 citovaného ustanovení.

Subjekt trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky je obecně vyjádřený slovem „kdo“, musí se jednat o osobu přičetnou starší 15 let.

⁵⁷ ČESKO. § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p274>>.

Subjektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v úmyslném jednání, kdy postačuje úmysl nepřímý, který je uveden v § 15 odst. 1 písm. b) „**trestního zákoníku**“: „*pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.*“⁵⁸

V § 274 odst. 2 písm. a) „**trestního zákoníku**“ je uvedeno, že pachatel způsobí činem dopravní nehodu nebo „jinou nehodu“. Jinou nehodou může být nehoda mimo oblast dopravy, což je např. nehoda v biologické či lékařské laboratoři. Pojmem „havárie“ se rozumí např. havárie plynu, vodovodu, odpadu apod. V písm. b) citovaného ustanovení je specifikováno „spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti..., zejména řídí-li hromadný prostředek“. Výkon jiné činnosti může v tomto případě znamenat např. posunovač, signalista, výpravčí, kapitán nákladní lodi, jeřábník apod. Hromadným prostředkem se rozumí autobus, trolejbus, letadlo, osobní loď, ale i přeprava osob na nákladních automobilech.⁵⁹

Subjektem, který vykonává zaměstnání ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, může být např. lékař, který by mohl svým jednáním v důsledku svého stavu ohrozit život nebo zdraví svého pacienta.

Za spáchání přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 mohou být pachateli uložena následující tresty:

- za jednání uvedené v odstavci 1 tohoto ustanovení, může být pachatel potrestán odnětím svobody (podmíněně či nepodmíněně) až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti,
- za jednání uvedené v odstavci 2 tohoto ustanovení, může být pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.⁶⁰

⁵⁸ ČESKO. § 15 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p15-1-b>>.

⁵⁹ JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha, 2009, s. 345.

⁶⁰ ČESKO. § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p274>>.

4.2.3 Postup policejního orgánu při prověřování přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky

V případě, že policejní orgán během své činnosti, nejčastěji během silniční kontroly, nebo po dopravní nehodě, zjistí skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestných čin, započne konat další úkony již však výhradně podle „**trestního řádu**“. Takovou skutečností je ve většině případů výsledek dechové zkoušky na alkohol, která byla provedena ověřeným analyzátozem alkoholu v dechu, přičemž výsledek je vyšší než 1 g/kg alkoholu v krvi, nebo v případě, že je osoba jednoznačně ve stavu vylučujícím způsobilost, ať už z důvodu požití alkoholu, nebo z důvodu užití jiné návykové látky. Postup při odborného měření byl již popsán v předchozích kapitolách.

Po zjištění, že mohl být spáchán trestný čin, je policejní orgán v souladu s ustanovení §76 odst. 1 „**trestního řádu**“ oprávněn osobu zadržet, ale pouze v případě, že je dán některý z důvodů vazby (§ 67 „**trestního řádu**“). K zadržení osoby podezřelé je zapotřebí předchozího souhlasu státního zástupce. V případě, že věc nesnese odkladu a souhlas nelze předem dosáhnout, což nastává zejména v případě, že byla osoba přistižena při trestném činu nebo zastížena na útěku, může být osoba zadržena i bez tohoto souhlasu. V policejní praxi v těchto případech státní zástupce v souladu se zákonem dává souhlas se zadržením, zadržená osoba je následně z místa zadržení eskortována do cely předběžného zadržení, kde se střeží do doby, než tzv. vystřízliví (hladina alkoholu v krvi 0,00 g/kg). Před umístěním je dále na místě eskortovat zadrženou osobu k lékaři, který provede lékařské vyšetření a v případě potřeby odebere zadrženému biologický materiál (žilní krev, moč) k dalšímu zkoumání. Biologický materiál se odebírá vždy při podezření, že je osoba ovlivněna jinou návykovou látkou.

Ve věci je během prověřování nutné provést další úkony. Po řádném poučení je třeba vytěžit či vyslechnout případné svědky, v případě nehody zajistit vozidlo prověřovaného, pokud je uplatněna technická závada na vozidle, v důsledku které mohlo dojít k dopravní nehodě. Policisté dále zpracovávají úřední záznam o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky před nebo během jízdy, ve kterém se zaměřují na chování prověřovaného, jeho vystupování, prokrvení očí, zápach z úst...Ve věci je dále neprodleně policejním orgánem sepsán Záznam o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 „**trestního řádu**“, ve

kterém se uvedou skutkové okolnosti činu, pro který se řízení zahajuje. Prověřovaný je k věci následně vyslechnut podle § 76 odst. 3 „**trestního řádu**“.

V případech, kdy byla odborná měření či odběry biologického materiálu provedeny v delší době od doby spáchání činu nebo v případech, kdy prověřovaný tvrdí, že k požití alkoholu došlo až po činu, je ve věci podle ustanovení § 105 odst. 1 „**trestního řádu**“ přibrán znalec z příslušného oboru, v tomto případě z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. Znalec na základě svých odborných znalostí zpracuje v dané věci znalecký posudek nebo odborné vyjádření. K tomuto je nutné znalci poskytnou co nejvíce informací ve formě např. výsledků odborného měření, výsledku vyšetření žilní krve, popisu chování prověřovaného, zjištění jeho výšky a váhy, době užívání alkoholu, době a druhu požitých potravin. V případě, že skutečnosti nasvědčují tomu, že v dané věci bude přibrán znalec ke zpětnému výpočtu hladiny alkoholu v krvi, je na místě odebrat žilní krev nejméně dvakrát s odstupem 20 minut.

Ve většině případů, kdy je dáno podezření z přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky, avšak pouze při ovlivnění alkoholem, je zpravidla prováděno zkrácené přípravné řízení podle ustanovení § 179a „**trestního řádu**“, nebrání-li tomu některý z důvodů uvedených v ustanovení § 179f odst. 1 „**trestního řádu**“. V případech ovlivnění jinou návykovou látkou je zpravidla konáno vyšetřování podle ustanovení § 160 „**trestního řádu**“, jelikož v těchto případech je nutné vyšetření duševního stavu podle ustanovení § 116 „**trestního řádu**“, které je možné provést pouze u obviněného.

Ve věci podezření z přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky v důsledku požití alkoholu je dále prověřovanému sděleno podle ustanovení § 179b odst. 3 „**trestního řádu**“ podezření, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Po sdělení podezření je třeba podezřelého k věci vyslechnout. K tomuto je nutné podotknout, že podezřelý má ve zkráceném přípravném řízení stejná práva jako obviněný viz. § 33 odst. 1, 2 „**trestního řádu**“.⁶¹

Zkrácené přípravné řízení policejní orgán podle ustanovení § 179c odst. 1 „**trestního řádu**“ skončí tím, že předloží státnímu zástupci zprávu o výsledku zkráceného přípravného řízení, ve které uvede, jaký trestný čin ve skutku, pro který je

⁶¹ ČESKO, § 179b odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66. [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#p179b-3>>.

sděleno podezření, spatřuje, a jaké důkazy, jež lze provést před soudem, toto podezření odůvodňují.⁶² Ke spisovému materiálu se dále připojují veškeré písemnosti k osobě podezřelého, např. předchozí rozhodnutí soudu, které se váže k prověřované věci, zprávy z místa bydlíště, či ze zaměstnání k osobě podezřelého, výpis z evidenční karty řidiče...

4.2.4 Stav vylučující způsobilost

Stav vylučující způsobilost je obligatorním znakem skutkové podstaty přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky. Pojem „stav vylučující způsobilost“ není v žádném právním předpisu upraven. Podle poznatků lékařské vědy se jedná o stav, kdy řidič vlivem požití návykové nemůže v danou chvíli bezpečně ovládat a řídit motorové vozidlo, přičemž ani nadprůměrně disponovaný řidič není schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nad 1 g/kg.

Ke stavu vylučujícím způsobilost se vyjádřil i Nejvyšší soud České republiky, ve svém rozhodnutí ze dne 14.4.2010, pod č.j. 6 Tdo 351/2010, kde mimo jiné konstatoval: *"Podle ustálené soudní judikatury se za trestný čin pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák. považuje jednání řidiče motorového vozidla v takovém stupni opojení alkoholem v době jízdy, kdy jde zpravidla nejméně o jedno promile alkoholu v jeho krvi (srov. 12/1985 Sb. rozh. tr.). Podle poznatků lékařské vědy není žádný, ani nadprůměrně disponovaný řidič motorového vozidla, schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nejméně 1,00 g/kg (1 promile). Důkazem o míře ovlivnění obviněného alkoholem a snížení jeho řidičských schopností mohou být např. svědecké výpovědi spolujezdců, policistů a lékařů, kteří prováděli klinické vyšetření, jakož i svědecké výpovědi o chování obviněného, event. i o způsobu jeho jízdy (srov. 36/1984-II.). V praxi to znamená, že trestní stíhání obviněného řidiče motorového vozidla pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák. není vyloučeno ani v případě, jestliže se nepodařilo objektivně (tj. odběrem a vyšetřením krve) zjistit přesné množství alkoholu v krvi řidiče v době jízdy. Citované ustanovení totiž podmiňuje trestní odpovědnost stavem, který vylučuje*

⁶² ČESKO, § 179c odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66. [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#p179c-1>>.

způsobilost k výkonu zaměstnání nebo k jiné činnosti, při nichž by mohl pachatel ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. Na takový stav lze sice usuzovat především z množství (hladiny) alkoholu v krvi řidiče, ale není-li tento údaj k dispozici, je možné a nutné stav vylučující způsobilost vyvodit ze souhrnu ostatních okolností, za nichž byla jízda řidiče motorového vozidla uskutečněna, např. z druhu a množství alkoholických nápojů požitých před jízdou řidičem, z doby, kdy k požití došlo, ze způsobu jízdy, z celkového chování řidiče před nehodou i po ní apod. Vedle svědeckých výpovědí, lékařských zpráv či znaleckého posudku může být jedním ze souhrnu důkazů (byť nikoli jediným), jimiž lze prokázat stav vylučující způsobilost pachatele k výkonu činnosti podle § 201 odst. 1 tr. zák., též výsledek dechové zkoušky, zejména pokud byla tato zkouška provedena přístrojem, který umožňuje kvantifikovat množství požitého alkoholu. Výsledek dechové zkoušky není možné bez dalšího odmítnout jen z důvodu, že přístroj, na kterém byla zkouška provedena, je zatížen určitou nepřesností, pokud výsledek odpovídá ostatním důkazům.⁶³ V tomto rozhodnutí je vypsán výčet možností, kterými lze dokazovat „stav vylučující způsobilost“, na základě kterých lze pachatele postavit před soud. Toto rozhodnutí je platné i za současné právní judikatury.

Stav vylučující způsobilost se však musí vždy řádně zjišťovat a dokazovat.

4.2.5 Okolnosti vylučující protiprávnost trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky

Aby byl čin považován za trestný, musí být splněna i náležitost protiprávnosti. Protiprávnost je zařazena ke znakům trestného činu. Schází-li, nejedná se o trestný čin, takový čin je nazýván činem jinak trestným. V případě podezření ze spáchání trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky je okolností vylučující protiprávnost jednoznačně krajní nouze.

Krajní nouze je v „**trestním zákoníku**“ zakotvena v ustanovení § 28. Krajní nouze je „*čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, přičemž nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto*

⁶³ ČESKO. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 6 Tdo 351/2010 [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.judikaty.info/cz/document/nscr/82920/>>.

*nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo povinen je snášet“.*⁶⁴

Krajní nouze poskytuje občanům možnost chránit své zájmy (např. zdraví, život, majetek, svobodu...) v rámci svépomoci. Při krajní nouzi dochází ke střetu zájmů, přičemž jeden musí být porušen k záchraně druhého. Krajní nouze vylučuje nejen trestní odpovědnost, ale i občanskoprávní. K trestnému činu Ohrožení pod vlivem návykové látky můžeme jednání v krajní nouzi demonstrovat na následujícím příkladu. „*Jede-li řidič motorového vozidla v podnapilém stavu proto, aby po dopravní nehodě zajistil lékařskou pomoc pro zraněného účastníka nehody, nelze vyloučit takové jednání v mezích krajní nouze. Jednáním v krajní nouzi bude v tomto případě však pouze cesta do nemocnice. V této souvislosti je třeba si uvědomit, že k záchraně, byť vysokých majetkových hodnot, nelze obětovat život jiné osoby“.*⁶⁵

Při posuzování jednání v krajní nouzi je pro hodnocení vybočení z krajní nouze rozhodující, zda bylo možné nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak, přičemž je třeba brát v úvahu jen ty možnosti, které by toto nebezpečí odvrátily včas.

4.3 Správněprávní aspekty přestupků v dopravě, v souvislosti s řízením vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky

Pojem správního deliktu není v českém právním řádu přesně definován. Správní delikt můžeme definovat jako protiprávní jednání adresáta veřejné správy, které obsahuje znaky uvedené v zákoně a s nímž zákon spojuje hrozbu se sankcí. Mezi správní delikt zařazujeme přestupky, jiné správní delikty fyzických osob, správní delikty právnických osob, správní delikty smíšené, správní delikty disciplinární, správní delikty pořádkové. Všechny tyto delikty jsou spojeny se správněprávní odpovědností a správním trestáním. U správních deliktů se často vyskytují tzv. blanketní normy, které odkazují na ustanovení jiného zákona, popř. i na jiné akty.

⁶⁴ČESKO. § 130 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p28>>.

⁶⁵NOVOTNÝ, F., a kolektiv. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2010, s. 76-78.

4.3.1 Vymezení přestupku

Jediným ze všech správních deliktů, jehož úprava je v určitém rozsahu kodifikována, je přestupek. Jednotlivé skutkové podstaty přestupků jsou uvedeny ve zvláštní části zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích (dále jen „**zákon o přestupcích**“)⁶⁶ a dále v řadě dalších zákonů.

Přestupkem se, podle § 2 odst. 1 „**zákona o přestupcích**“, rozumí zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, které musí být jako přestupek výslovně označeno v zákoně o přestupcích nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt, který je postižitelný podle zvláštních právních předpisů, anebo o trestný čin.⁶⁷ Jestliže není jednání v zákoně výslovně označeno jako přestupek, jedná se o jiný správní delikt. K tomuto je nutné podotknout, že přestupku se může dopustit pouze fyzická osoba.

Přestupek lze vymezit buď pozitivně nebo negativně. Pozitivní vymezení přestupku spočívá ve stanovení, jaké konkrétní jednání je přestupkem. Negativní vymezení stanoví, že se jedná o jednání, které není trestným činem, nebo jiným správním deliktem.⁶⁸

4.3.2 Znaky přestupku

Formálními znaky přestupku jsou obecné zákonné znaky a znaky skutkové podstaty. Obecné znaky jsou u všech přestupků společné, jedná se o věk, přičetnost a zavinění. Typovými znaky jsou poté znaky skutkové podstaty přestupku.

Materiálními znakem je **společenská škodlivost**, která je v zákoně o přestupcích vyjádřena: „jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti“. Co se však přesně rozumí společenskou škodlivostí, není v zákoně o přestupcích ani v jiném zákoně přesně uvedeno. Zda se jedná o společenskou škodlivost, závisí na posouzení konkrétního případu, u kterého je nutné posuzovat všechny jeho okolnosti. Společenská škodlivost je důležitá v případech tzv. bagatelních přestupků, které mají sice formální

⁶⁶ ČESKO. zákon č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>>.

⁶⁷ ČESKO. § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200#p5-1>>.

⁶⁸ MATES, P., a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha, 2010 s. 54.

znaky přestupku, ale nevykazují daný stupeň škodlivosti (např. nevelké a krátkodobé překročení rychlosti motorového vozidla). V konkrétních případech nelze tedy klást rovnítko mezi porušením zákona a společenskou škodlivost.⁶⁹

Základní obecné znaky přestupku:

- **věk:** podle § 5 odst. 1 „**zákona o přestupcích**“, je za přestupek odpovědný pouze ten, kdo v době spáchání přestupku dovršil patnáctý rok svého věku,
- **příčetnost:** podle § 5 odst. 1 „**zákona o přestupcích**“, je za přestupek odpovědný pouze ten, kdo v době spáchání mohl rozpoznat, že jde o porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem a mohl ovládat své jednání,
- **zavinění:** „**zákon o přestupcích**“ podle § 3 uvádí, že k odpovědnosti postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon, že je třeba zavinění úmyslného.⁷⁰

Znaky skutkové podstaty přestupku jsou souhrnem typových znaků přestupku, kterými se o sebe jednotlivé přestupky odlišují. Znaky skutkové podstaty přestupku jsou tzv. obligatorními (povinnými) znaky přestupku. Vedle těchto znaků existují ještě tzv. fakultativní (nepovinné), kterými jsou např. místo, čas jednání a hmotný předmět útoku. Mezi obligatorní znaky skutkové podstaty přestupku patří:

- **objekt:** zájem chráněný danou skutkovou podstatou určitého přestupku, přičemž obecným objektem je zájem na řádném výkonu státní správy,
- **objektivní stránka:** protiprávní jednání (konání či opomenutí), následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem, přičemž některé skutkové podstaty mohou vyžadovat fakultativní znaky např. místo, čas, hmotný předmět útoku...,
- **subjekt:** charakterizuje osobu pachatele, kterým může být pouze fyzická osoba,
- **subjektivní stránka:** vyznačuje se zaviněním, které je výslovně uváděno pouze u těch přestupků, u kterých je požadován úmysl, tam kde není zmíněno, postačuje zavinění z nedbalosti.⁷¹

⁶⁹ MATES, P., a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha, 2010, s. 52-53.

⁷⁰ ČESKO. § 3 a § 5 zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In Sbíрка zákonů, Česká republika, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>>.

⁷¹ MATES, P., a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha, 2010, s. 61-68.

4.3.3 Okolnosti vylučující protiprávnost

Zákon o přestupcích vymezuje tři okolnosti, které vylučují protiprávnost přestupku, za kterých není osoba za přestupek odpovědná. Jedná se o jednání v tzv. nutné obraně, krajní nouzi, nebo jednání na příkaz.

Nutnou obranou je takové jednání, kterým někdo odvrací přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný tímto zákonem. Jednání v krajní nouzi je jednání, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem. Při tomto platí, že tímto jednáním nesmí být způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, přičemž toto nebezpečí nebylo možné v dané situaci odvrátit jinak.⁷²

Při jednání na příkaz není za porušení povinnosti uložené právnické osobě odpovědný ten, kdo za právnickou osobu jednal, nebo měl jednat, nýbrž ten kdo dal k takovému jednání příkaz.⁷³

4.3.4 Zánik odpovědnosti za přestupek

V zákoně o přestupcích jsou uvedeny také důvody, kdy přestupek již nelze projednat. Jedním z těchto důvodů je promlčecí doba, která je u přestupku 1 rok. Odpovědnost za přestupek může také zaniknout amnestií na přestupek.

Jako další případ zániku odpovědnosti za přestupek lze považovat jednání, kterého se dopustila osoba požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva.⁷⁴

⁷² ČESKO. § 2 odst. 2, písm. a, b) zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In *Sbírka zákonů*, Česká republika, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200#p2>>.

⁷³ ČESKO. § 6 zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In *Sbírka zákonů*, Česká republika, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200#p6>>.

⁷⁴ ČESKO. § 9 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In *Sbírka zákonů*, Česká republika, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200#p9-1>>.

4.3.5 Rozbor přestupku řízení vozidla po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky

Stejně, jako tomu je u trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky, je přestupek řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky (alkohol či jiná návyková látka), a to i v nižším množství (u alkoholu zpravidla pod 1 g/kg alkoholu v krvi, u jiné návykové látky podle znaleckého zkoumání), jedním z nejnebezpečnějších a nejpřísněji trestaných přestupků v dopravě. I při zdánlivě nízkých hodnotách alkoholu nebo jiné návykové látky v krvi řidiče dochází ke snížení jeho reakcí, což představuje další nebezpečí pro ostatní účastníky provozu na pozemní komunikaci, přičemž může dojít k závažným následkům na životu nebo zdraví lidí nebo ke škodám na majetku.

V § 5 odst. 2 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“ je uvedena povinnost řidiče, která zakazuje řídit vozidlo po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky. Povinnost obsažená v ustanovení § 5 odst. 2 písm. b) zní: *„řidič nesmí řídit vozidlo nebo jet na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy by mohl být ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky; v případě jiných návykových látek uvedených v prováděcím právním předpise se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou, pokud její množství v krevním vzorku řidiče dosáhne alespoň limitní hodnoty stanovené prováděcím právním předpisem“*.⁷⁵

Skupinovým **objektem** je v tomto případě bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích vyjadřující zájem společnosti na bezpečnosti silničního provozu a na ochraně života a zdraví lidí a ochraně majetku.

Objektivní stránkou je v případě porušení ustanovení § 5 odst. 2 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“ jednání, resp. řízení vozidla nebo jízda na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, kdy by mohl být řidič ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Následkem je porušení

⁷⁵ ČESKO. § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2015-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p5-2-b>>.

povinnosti uložené zákonem o silničním provozu. V tomto případě se jedná o poruchový následek.

Subjektem je deliktně způsobilý řidič vozidla či jezdec na zvířeti.

Subjektivní stránka je tvořena zaviněním, kdy v tomto případě postačuje zavinění z nedbalosti.

Podle ustanovení § 125c odst. 1 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“, se fyzická osoba dopustí tohoto přestupku tím, že poruší ustanovení § 5 odst. 2 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“. Za tento přestupek lze řidiči uložit pokutu od 2 500 Kč do 20 000 Kč a zákaz činnosti od šesti měsíců do jednoho roku. Obdobným přestupkem je přestupek uvedený v § 125c odst. 1 písm. c) „**zákona o silničním provozu**“, podle kterého řidič nesmí řídit vozidlo ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo jiné návykové látky.⁷⁶ Jelikož je v tomto ustanovení pojem „ve stavu vylučujícím způsobilost“, jedná o jednání velmi blízké trestnému činu Ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 „**trestního zákoníku**“. V praxi se jedná o jednání, které nedosahuje společenské nebezpečnosti v rovině trestného činu, jedná se např. o řízení nemotorového vozidla nebo jízdu na zvířeti, přičemž nedošlo k závažnému následku (např. dopravní nehoda, při které došlo k újmě na zdraví jiné osoby apod.).

4.3.6 Postup policejního orgánu při šetření přestupku řízením vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky

V případě zjištění řidiče, nejčastěji při silniční kontrole, či při dopravní nehodě, který jeví známky ovlivnění alkoholem nebo jinou návykovou látkou, postupují policisté podle „**ZPPP č. 160/2009**“, přičemž veškeré úkony ke zjištění přestupku provádí podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „**zákon o Policii ČR**“).⁷⁷

⁷⁶ ČESKO. § 125c odst. 1 písm. b, c) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2015-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p125c-1>>.

⁷⁷ ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2008, částka 91. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>>.

Při kontrole totožnosti se dále policista zaměří i na skutečnosti, zda osoba není v pátrání, nebo nemá vysloven zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel. Řidič vozidla je řádně vyzván, aby se podrobil vyšetření, zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, což mu ukládají povinnosti řidiče uvedené v § 5 odst. 1 písm. f, g) „**zákona o silničním provozu**“. V případě, že toto vyšetření, které bylo provedeno ověřeným analyzátozem alkoholu v dechu, bylo provedeno s pozitivním výsledkem, který je zpravidla nižší než 1 g/kg alkoholu v krvi, nebo v případě, že se řidič podrobil orientačnímu vyšetření na přítomnost jiné návykové látky v krvi, které bylo pozitivní, jedná se ve věci o podezření ze spáchání přestupku. Postup při odborného měření byl již popsán v kapitole 4.1.

Po zjištění, že mohl být spáchán přestupek v dopravě, nejčastěji porušení ustanovení § 5 odst. 2 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“, vyzve policista řidiče resp. přestupce, aby podal k věci vysvětlení podle ustanovení § 61 odst. 1 písm. a) „**zákona o Policii ČR**“. Před podáním vysvětlení je policista povinen přestupce poučit o jeho právech, zejména podle ustanovení § 61 odst. 3 „**zákona o Policii ČR**“, ve kterém je uvedeno, že: *„podání vysvětlení nesmí být od osoby požadováno, pokud by tím porušila zákonem stanovenou nebo státem uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byla této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěna. Osoba může vysvětlení odepřít pouze, pokud by jí sobě nebo osobě blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za správní delikt“*.⁷⁸

Podezřelého není nutné pokaždé vyslýchat, podezřelý ze spáchání přestupku se může ke svému jednání také vyjádřit přímo v oznámení přestupku, které se sepisuje na místě. Toto oznámení přestupce podepisuje.

Při zjištění, že řidič může být ovlivněn jinou návykovou látkou, je na místě podezřelého převést k lékařskému vyšetření spojenému s odběrem biologického materiálu (žilní krev, moč), který je nutný k dalšímu zkoumání.

⁷⁸ ČESKO. § 61 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2008, částka 91. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273#p61-3>>.

Podle rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 6. 2013, vydaného pod čj. 17 A 2/2012, o konkrétním druhu odebíraného biologického materiálu rozhoduje lékař.⁷⁹ Při tomto lékař provede i klinické vyšetření osoby.

Biologický materiál je nutné zajistit vždy při podezření, že je osoba ovlivněna jinou návykovou látkou. Materiál je dále zaslán k dalšímu zkoumání do toxikologické laboratoře, kde se provede screening látek v moči, který prokáže či vyloučí přítomnost jiné návykové látky. Vyšetření krve k určení hladin jiných návykových látek se již neprovádí. Biologický materiál se společně se spisovým materiálem dále zašle formou oznámení podle ustanovení § 58 odst. 1 „**zákona o přestupcích**“ na příslušný správní orgán, který provádí další dokazování, popř. nechá provést další zkoumání tohoto biologického materiálu ke zjištění hladin jednotlivých návykových látek. K tomuto je nutné uvést, že policejní orgán nemůže v řízení o přestupku ustanovit znalce, tedy např. nechat provést znaleckým zkoumáním zjištění hladin návykových látek v krvi apod. Možnost ustanovit znalce má pouze správní orgán.⁸⁰

Ve věci jsou během šetření přestupku podle § 58 odst. 1 „**zákona o přestupcích**“, zjišťovány a zajišťovány další důkazní prostředky, které budou dále využity v dalším řízení před správním orgánem, který provádí dokazování. Těmito prostředky jsou např. listiny, ohledání, svědecké výpovědi dalších svědků, např. z restaurace, kde podezřelý požíval alkoholické nápoje, již zmiňované odborné měření, či zajištění biologického materiálu.

Při dopravní nehodě, kde je uplatněna technická závada na vozidle, v důsledku které mohlo dojít k dopravní nehodě, je policejní orgán oprávněn zajistit vozidlo přestupce. Další zkoumání tohoto vozidla dále neprovádí policejní orgán, nýbrž správní orgán, který ve věci ustanoví znalce.

Policista dále zpracuje úřední záznam o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky před nebo během jízdy. Při vyplňování tohoto záznamu je nutné se zaměřit na chování prověřovaného, jeho vystupování, prokrvení očí, zápach z úst... Tento záznam se vyplňuje podle skutečností zjištěných při silniční kontrole.

⁷⁹ ČESKO. Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 17 A 2/2012 [online]. [cit. 2015-2-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.judikaty.info/cz/document/kscr/8157/>>.

⁸⁰ ČESKO. § 56 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2004, částka 174. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500#56>>.

Policista dále na útvaru zpracovává Úřední záznam, ve kterém popíše průběh celé kontroly, čas a místo spáchání, včetně údajů o přestupci, jeho vozidlu, výsledky odborných měření, právní kvalifikaci přestupku, popř. další informace, které budou využity při správním řízení. Úřední záznam však nelze použít při správním řízení jako důkaz.

V případech, kdy je ve věci důvodná obava, že přestupce bude ve svém protiprávním jednání pokračovat nebo mařit řádné objasnění věci, je policista podle ustanovení § 26 odst. 1 písm. f) zákona o Policii ČR, oprávněn tuto osobu zajistit.⁸¹ Tato osoba je dále umístěna na protialkoholní záchytnou stanici.

Policista dále může využít svého oprávnění uvedeného v ustanovení § 118a „**zákona o silničním provozu**“, kdy při podezření, že řidič požil alkoholický nápoj nebo užil jinou návykovou látkou před jízdou nebo během jízdy, může policista na vozidlo použít technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla.⁸² Při tomto však může dojít k tomu, že podezřelý může ve svém jednání pokračovat užitím jiného vozidla.

V případě porušení § 5 odst. 2 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“ je řidič podezřelý z přestupku podle ustanovení § 125c odst. 1 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“.

Zákon o silničním provozu dále pamatuje i na případy, kdy se řidič přes výzvu policisty odmítne podrobit vyšetření, zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, což mu ukládá povinnost řidiče uvedená v ustanovení § 5 odst. 1 písm. f, g) „**zákona o silničním provozu**“. V těchto případech se řidič dopouští přestupku podle § 125c odst. 1 písm. d) „**zákona o silničním provozu**“, přičemž se na řidiče hledí jako by byl pod vlivem alkoholu. Za tento přestupek lze řidiči uložit pokutu ve výši 25 000 Kč až 50 000 Kč a zákaz činnosti od šesti měsíců do jednoho roku⁸³.

⁸¹ ČESKO. § 26 odst. 1 písm. f) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2008, částka 91. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273#p26-1-f>>.

⁸² ČESKO. § 118a zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2014-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p118a>>.

⁸³ ČESKO. § 125c odst. 1 písm. d) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2015-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361#p125c-1-d>>.

V případě, že je řidiči opakovaným odborným měřením zjištěna hladina alkoholu v krvi menší než 0,25 g/kg, kdy řidič nejeví známek ovlivnění alkoholem a ve věci nebyly zjištěny žádné skutečnosti nasvědčující tomu, že před jízdou nebo během jízdy požil alkoholický nápoj, policista věc neřeší jako přestupek v dopravě, věc neoznamuje správnímu orgánu k projednání. Již zmiňovanou tzv. „fyziologickou“ hladinu alkoholu v krvi, která je 0,20 g/kg a dále odchylku přístroje, která je 0,04 g/kg, je nutné odečíst vždy v případech, kdy řidič nejeví známek požití alkoholu, přičemž nejsou zjištěny žádné skutečnosti, nasvědčující tomu, že před jízdou nebo během jízdy řidič požil alkoholický nápoj. Výjimkou jsou případy, kdy se sám řidič dozná, že v krátké době před jízdou požil malé množství alkoholu. V tomto případě se může jednat o tzv. zbytkový alkohol. Přestupek se oznámí správnímu orgánu k projednání.

4.3.7 Zadržení řidičského průkazu

Stejně jako při podezření z trestného činu Ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 „**trestního zákoníku**“, tak při podezření z přestupku podle ustanovení § 125c odst. 1 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“, je policista v souladu s ustanovení § 118b „**zákona o silničním provozu**“, oprávněn zadržet řidičský průkaz přestupce, z důvodů uvedených v ustanovení § 118a odst. 1 písm. c, d) „**zákona o silničním provozu**“, tedy v případech, jestliže řidič:

- „*je podezřelý, že požil alkoholický nápoj nebo užil jinou návykovou látku během jízdy,*
- *je podezřelý, že řídil motorové vozidlo bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití návykové látky, kdy ještě byl pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky“.*⁸⁴

Po zadržení řidičského průkazu tuto skutečnost policista neprodleně oznámí registru řidičů, v případě zadržení zahraničního řidičského průkazu na obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož územním katastru se přestupek stal. Policista je povinen vydat přestupci o zadržení řidičského průkazu písemné potvrzení. Po dobu

⁸⁴ ČESKO. § 118a odst. 1 písm. c, d) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2015-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361# #p118a-1>>.

zadržení řidičského průkazu je řidiči zakázáno řídit motorové vozidlo. Oznámení o zadržení řidičského průkazu, společně se zadrženým řidičským průkazem, policie následující pracovní den odešle obecnímu úřadu s rozšířenou působností, v jehož územním obvodu k zadržení řidičského průkazu došlo.⁸⁵

Podle ustanovení § 118c odst. 1 „**zákona o silničním provozu**“ obecní úřad s rozšířenou působností do 5 pracovních dnů od doručení oznámení o zadržení řidičského průkazu zahájí řízení, ve kterém rozhodne o zadržení řidičského průkazu do doby pravomocného rozhodnutí o trestném činu nebo přestupku.

V případě, že přestupce v době zadržení řidičského průkazu bude nadále řídit motorová vozidla, bez ohledu na to zda již bylo příslušným správním orgánem vydáno rozhodnutí o zadržení řidičského průkazu či nikoli, dopouští se tímto přestupku podle ustanovení § 125c odst. 1 písm. e) bodu 2 zákona o silničním provozu.

Pokud byl řidičský průkaz zadržen v souvislosti s podezřením ze spáchání trestného činu, musí správní orgán před zahájením řízení o zadržení řidičského průkazu vyžádat souhlas státního zástupce s tímto zadržením. Při neudělení souhlasu ze strany státního zástupce je správní orgán povinen řidičský průkaz bezodkladně navrátit jeho držiteli.⁸⁶

⁸⁵ ČESKO. § 118b zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2015-1-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361# #p118b>>.

⁸⁶ KUČEROVÁ, H. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vyd. Praha, 2011, s. 507.

5 Popis případu z policejní praxe, ve kterém řidič řídil motorové vozidlo, přestože byl pod vlivem návykové látky – alkoholu

Případ, který je v této kapitole popsán, se stal v druhé polovině roku 2013 v nejfrekventovanějším úseku dálnice D1. Celý spisový materiál k tomuto případu je uložen v archivu Okresního státního zastupitelství Praha východ a dále v kopii na Dálničním oddělení Policie ČR v Mirošovicích.

5.1 Výtah ze spisového materiálu

V polovině roku 2013 v dopoledních hodinách jel řidič se svým osobním motorovým vozidlem po pozemní komunikaci, v úseku dálnice D1, v blízkosti Prahy, kde z důvodu ovlivnění alkoholem, který požil před jízdou, nezvládl řízení svého vozidla, se kterým se dostal do nekontrolovatelného smyku, přičemž s vozidlem narazil do krajových ocelových svodidel, kde zůstal stát s vozidlem v konečném postavení v odstavném jízdním pruhu.

Celá věc byla oznámena na dálniční oddělení v Mirošovicích aplikací IS Maják, ve které byla oznámena dopravní nehoda. K této dopravní nehodě byla vyslána hlídka tohoto dálničního oddělení o dvou členech, která však v důsledku dokumentace jiné dopravní nehody přijela místo dopravní nehody až po cca 25 minutách. Po příjezdu hlídky k místu dopravní nehody byla v tomto místě zjištěna dvě osobní motorová vozidla. Na místě bylo dále zjištěno, že první vozidlo patří řidiči, který v důsledku ovlivnění alkoholem nezvládl řízení a s vozidlem havaroval, druhé vozidlo na místě patřilo svědkovi, který jel za vozidlem viníka delší dobu, přičemž tento dále i dopravní nehodu oznámil na linku 158. Řidič z havarovaného vozidla nejevil známek zranění, avšak vykazoval známek ovlivnění alkoholem, či jinou návykovou látkou. Z dechu řidiče byl silně cítit alkohol, jeho postoj byl nejistý, dokonce vrávoravý, jeho pohyby byly nekoordinované, artikulace byla nesrozumitelná, řidič zapomínal slova, drmolil a mluvil potichu, jeho oči byly zarudlé se známkou zažloutnutí. Řidič byl dále řádně vyzván ke kontrole totožnosti, která byla provedena podle jeho občanského průkazu.

Lustrací v policejních systémech bylo zjištěno, že se řidič nenachází v pátrání, platný zákaz řízení nemá, je vlastníkem řidičského oprávnění skupiny B. Řidič byl dále řádně vyzván k provedení odborného měření ke zjištění přítomnosti alkoholu v krvi, s čímž řidič na místě souhlasil. První dechovou zkouškou byl zjištěn pozitivní výsledek v hodnotě 3,14 g/kg alkoholu v krvi. Druhé měření bylo provedeno po 5 minutách, přičemž výsledek měření byl 2,84 g/kg alkoholu v krvi. Kvůli rozdílu obou měření, který byl větší než 10 %, bylo po dalších 5 minutách provedeno třetí měření, které bylo v pozitivní hodnotě 3,07 g/kg alkoholu v krvi. Řidič dále uvedl, že vypil 4 dcl červeného vína, dobu požití odmítal specifikovat. Během odborného měření byl k věci vytěžen výše popsany svědek, který uvedl, že jel za tímto řidičem cca 6 km, kdy jeho jízda byla nepředvídatelná, po většinu jízdy jel po dělicí čáře, která odděluje pravý a prostřední střední jízdní pruhu. Dále uvedl, že jízdu tohoto řidiče, včetně jeho dopravní nehody, má zaznamenanou na své kameře ve vozidle. Tento svědek byl dále vyzván k podání vysvětlení, které následovně podal na oddělení, kde dále předal záznam z kamery umístěné v jeho vozidle.

Řidič, který havaroval, na místě opakovaně uváděl, že již nebude s policisty spolupracovat a že potřebuje jet nutně do zaměstnání, aby ho nechali. Dále uvedl, že jeho vozidlo je v pořádku a on se necítí být ovlivněn, přičemž sedal za volant vozidla. Řidič byl dále vyzván, aby zanechal svého jednání, přičemž mu bylo sděleno, že je důvodně podezřelý ze spáchání přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 odst. 1, 2 písm. a) „**trestního zákoníku**“ a že je v souladu s ustanovením § 76 odst. 1 „**trestního řádu**“ na místě zadržen. Mezi tím, dozorčí dálničního oddělení o zadržení informoval dosahujícího státního zástupce, který s tímto souhlasil, přičemž uvedl, že je na místě podezřelého převést do cely předběžného zadržení a v dalších úkonech s osobou pokračovat, až nebude osoba pod vlivem alkoholu. Dosahující státní zástupce dále uvedl, že v dané věci vyžaduje odběr krve k dalšímu zkoumání. Na místo se dostavila druhá hlídka dálničního oddělení, která podezřelého eskortovala do Fakultní nemocnice na Bulovce k lékařskému vyšetření a k odběru biologického materiálu, resp. žilní krve. Vozidlo podezřelého bylo dále zajištěno jako překážka v silničním provozu, jelikož podezřelý nebyl schopen vozidlo nechat odstranit z tělesa dálnice. Ve vozidle byla zajištěna rozpitá lahev alkoholu - vodka, s obsahem průhledné tekutiny.

Podezřelý byl posazen do služebního vozidla, kde se začal chovat agresivně a nevypočitatelně, proto velitel eskorty rozhodl, že mu mají být nasazena služební pouta. Podezřelý začal křičet, že si pouta nevezme, že jde domů, přičemž se pokoušel dostat z vozidla ven. Při tomto začal křičet, že všechno rozmlátí, přičemž pěstí bouchal do bočního okna služebního vozidla. Podezřelý byl dále podle ustanovení § 53 odst. 2 „**zákona o Policii ČR**“ řádně vyzván, aby zanechal svého jednání, uklidnil se a nechal si nasadit služební pouta s výstrahou, že pokud tak neučiní, bude proti jeho odporu užito donucovacích prostředků. Jelikož podezřelý na tyto výzvy nedbal, bylo k překonání jeho odporu užito donucovacích prostředků – hmatů podle § 52a „**zákona o Policii ČR**“, kdy jeho ruce byly silou přitlačena k sobě a byla mu nasazena služební pouta. Při tomto začal křičet „pokud mi pouta nesundáte, tak vás všechny zabiju, mám dokonalý přehled o tělesných orgánech, bude to pro mě hračka“.

Ve Fakultní nemocnici Bulovka se dále podezřelý na výzvu podrobil lékařskému vyšetření, biologický materiál však odmítl poskytnout z důvodu, že má strach z nákazy HIV, sám je lékař a ví, jak snadné je se nakazit tímto virem. Vyšetřující lékař dále zpracoval lékařskou zprávu, ve které mimo jiné uvedl, že osoba je, ze zdravotního hlediska, schopna umístění v cele předběžného zadržení. Podezřelý byl dále umístěn do cely předběžného zadržení.

Následující den byl podezřelý, který již nebyl pod vlivem alkoholu, eskortován na dálniční oddělení k provedení dalších úkonů. Podezřelý byl vyslechnut k jeho zadržení v souladu s ustanovení § 76 odst. 3 „**trestního řádu**“, kdy již při tomto výslechu začal uvádět, že alkohol nepožil před jízdou ani během jízdy, nýbrž až po dopravní nehodě, kde měl v důsledku šoku vypít cca 4 dcl alkoholu vodky, kterou měl ve svém vozidle. K tomuto byla dále provedena telefonická konzultace se znalcem z oboru zdravotnictví odvětví toxikologie, kterému byly sděleny výsledky odborného měření a stav podezřelého po dopravní nehodě, který k tomuto uvedl, že výsledky odborného měření nekorespondují s tvrzením podezřelého, že požil alkohol až po jízdě. Tento znalec byl dále, podle ustanovení 105 odst. 1 „**trestního řádu**“, přibrán k věci ke zpracování znaleckého posudku, který zpracoval do 7 dnů. Podezřelému bylo dále sděleno podezření ze spáchání přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky, následně byl k věci vyslechnut. Ve svém výslechu podezřelý uvedl svou váhu a výšku pro další potřeby znalce, přičemž ve výslechu trval na tom, že alkohol požil pouze minulý večer před dopravní nehodou a poté až po dopravní nehodě. Jako příčinu dopravní nehody uvedl

mikrospánek. Po výslechu byl podezřelý propuštěn ze zadržení, ve věci bylo dále prováděno zkrácené přípravné řízení. Ve věci byl dále vyslechnut svědek dopravní nehody, který popsal styl jízdy podezřelého a dále uvedl, že po dopravní nehodě podezřelý rozhodně žádný alkohol nepil. Pro další šetření dále poskytl záznam z kamery umístěné v jeho vozidle, na kterém byla dopravní nehoda zaznamenána.

5.2 Dokumentace případu

Členové hlídky, která přijela na místo jako první, po ohledání dopravní nehody začali na dálničním oddělení zpracovávat dokumentaci. Jako první byl zpracován protokol o zadržení osoby podle § 76 odst. 1 „**trestního řádu**“, dále byl zpracován záznam o zahájení úkonů trestního řízení pro podezření ze spáchání přečinu Ohrožení návykové látky podle § 274 odst. 1, 2 písm. a) „**trestního zákoníku**“, jelikož podezřelý vykonával ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem požití alkoholu před jízdou, činnost, tedy řízení motorového vozidla, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, přičemž tímto činem způsobil dopravní nehodu.⁸⁷ Ve věci byl dále zpracován protokol o dopravní nehodě v silničním provozu, včetně náčrtku a plánu místa dopravní nehody, úřední záznam z místa činu, kde bylo popsáno jednání a postup policistů na místě činu, úřední záznam o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky před nebo během jízdy, ve kterém bylo popsáno chování řidiče a znaky ovlivnění alkoholem, jak byly vnímány ze strany zasahujících policistů. Ze strany členů eskorty byl sepsán úřední záznam o použití donucovacích prostředků, kdy použití donucovacích prostředků bylo ze strany vedoucího dálničního oddělení vyhodnoceno jako oprávněné. K věci byl dále sepsán protokol o výslechu osoby podezřelé, záznam o sdělení podezření, protokol o výslechu podezřelého, Opatření o přibrání znalce (toxikolog), Úřední záznam o podaném vysvětlení (svědek dopravní nehody). Zkrácené přípravné řízení bylo ukončeno zprávou o výsledku zkráceného přípravného řízení, ve které byly, kromě skutkového stavu věci, uvedeny i závěry znalce z oboru toxikologie.

⁸⁷ ČESKO. § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2015-1-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p274>>.

5.3 Výsledek znaleckého posudku z odvětví toxikologie

Po přibrání znalce v souladu s ustanovení § 105 odst. 1 „**trestního řádu**“, byly znalce položeny otázky, na základě kterých znalec zpracoval následující znalecký posudek:

- **otázka č. 1: Dupočítání hladiny z poskytnutého spisového materiálu, pokud to jde, zjistit hladinu alkoholu v době dopravní nehody.** Na tuto otázku znalec odpověděl tak, že pokud by se vycházelo z tvrzení podezřelého, který uváděl, že alkohol před dopravní nehodou požil pouze minulý večer před dopravní nehodou, tak by hladina alkoholu v době dopravní nehody byla nulová. Znalec uvedl, že podle výsledků odborného měření i podle lékařského vyšetření byl podezřelý v době nehody ve stavu těžké opilosti, při odborném měření nebyl zaznamenán prudký pokles alkoholu, což znamená, že v době dopravní nehody byla hladina alkoholu v krvi řidiče obdobná jako při výsledku odborného měření.
- **otázka č. 2: Zda je pravděpodobná a technicky možná výpověď podezřelého o užití alkoholu po dopravní nehodě, který by u podezřelého způsobil hladinu alkoholu, jaká byla zjištěna odborným měřením.** Na tuto otázku znalec odpověděl tak, že z technického hlediska je možné v extrémních případech požití 0,4 dcl vodky během krátké chvíle, kdy v časovém úseku 30 minut může dojít ze stavu úplné střízlivosti až po projevy těžké opilosti, avšak hodnota alkoholu v krvi by v době měření byla okolo 2,01 g/kg, což nekoresponduje s výsledky, které byly zjištěny odborným měřením.

5.4 Rozhodnutí soudu v dané věci

V Rozsudku jménem republiky Okresní soud Praha východ, v hlavním líčení bylo rozhodnuto, že obžalovaný je vinen, že se svým jednáním dopustil přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky podle ustanovení § 274 odst. 1, 2 písm. a) „**trestního zákoníku**“ a byl odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody v trvání 12 měsíců, přičemž výkon tohoto trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 24 měsíců. Dále byl

obžalovaný odsouzen k zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení všech druhu motorových vozidel na dobu 36 měsíců.

Soud provedl řádné dokazování, ve kterém byli vyslechnuti policisté, kteří přijeli na místo jako první, byl vyslechnut svědek, který jel za vozidlem obviněného a jeho jízdu nahrál na videokameru, byl konstatován znalecký posudek z odvětví toxikologie, jehož závěry stvrdil znalec při hlavním líčení. Soud poté zhodnotil všechny tyto provedené důkazy a v jejich vzájemné souvislosti shledal, že v dané věci byly naplněny všechny znaky skutkové podstaty žalovaného přečinu. Obhajoba obžalovaného, který neustále uváděl, že alkohol požil až po dopravní nehodě, byla na základě provedeného dokazování považována soudem za nepřesvědčivou a nedůvěryhodnou.

5.5 Závěrečný rozbor případu

V uvedeném složitějším případě byl popsán postup a zajišťování důkazních prostředků ze strany policistů, kdy zejména kvalitní výslech nezúčastněného svědka, který k této věci dokonce poskytl kamerový záznam jednání řidiče, znalecký posudek z odvětví toxikologie, výsledky odborného měření a provedené lékařské vyšetření jednoznačně a přesvědčivě rozporovaly tvrzení řidiče, který jako svou obhajobu uváděl, že alkohol požil až po dopravní nehodě. V některých případech přistupují policisté k zajišťování důkazních prostředků laxně, kdy např. v daném případě by některými policisty nebyl svědek, který v tomto případě sehrál důležitou roli, ztotožněn ani řádně vyslechnut. Řidič by v některých případech nebyl převezen k lékařskému vyšetření, mohlo by se i stát, že podezřelému by bylo sděleno podezření a byl vyslýchán ještě v době, kdy byl pod vlivem alkoholu, kdy tyto úkony by zcela jistě byly zpochybněny obhájcem obžalovaného při soudním líčení. V dané věci bylo bezesporu přínosné i přibrání znalce z oboru toxikologie, který svým znaleckým posudkem stanovil tvrzení obžalovaného jako nepravděpodobné. V této věci bylo ze strany policistů postupováno rychle, rázně a plně v souladu se zákony České republiky.

6 Vývoj četnosti řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014

V této kapitole jsou znázorněna a srovnána data četnosti řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek ve Středočeském kraji v letech 2011 až 2014. Data byla získána z policejního systému Evidence trestního řízení, která jsou uveřejněna na intranetových stránkách Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Odbor služby dopravní policie. V této kapitole byla dále znázorněna a srovnána data četnosti dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek, kdy tato data byla získána ze statistik Policejního prezidia ČR.

Graf č. 1: Počet řidičů pod vlivem alkoholu v letech 2011-2014

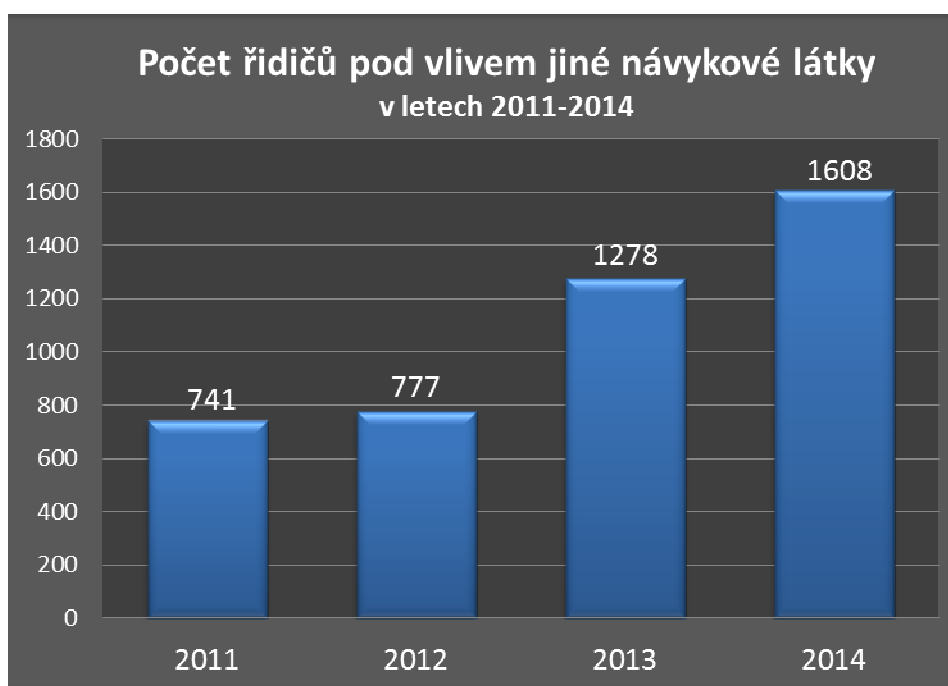


Zdroj: vlastní výzkum dle statistiky Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Odbor služby dopravní policie.⁸⁸

⁸⁸ POLICIE ČR. *Statistiky Krajského ředitelství policie Středočeského kraje*. [online]. [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW-STC (intranet Policie ČR): <<http://www-stc.pcr.cz/nrvs/osdp/Stranky/Rozbory.aspx>>.

Ve výše uvedeném grafu je znázorněn a srovnán vývoj počtu řidičů, kteří v letech 2011-2014 řídili vozidlo pod vlivem alkoholu. Z grafu je patrné, že po roce 2011 počet řidičů pod vlivem alkoholu stagnoval, mezi lety 2012 až 2013 nedošlo k výrazným změnám, avšak v roce 2014 došlo oproti roku 2013 k nárůstu o více než 12 %. Tento vývoj lze těžko vysvětlit, je pravdou, že v roce 2014 došlo ze strany Policie ČR k nákupu více přístrojů na detekci alkoholu, přičemž bylo bezpochyby také provedeno více dopravně bezpečnostních akcí. Při rozboru statistických dat bylo dále zjištěno, že v jednotlivých Územních odborech Krajského ředitelství policie Středočeského kraje se tyto statistiky každým rokem výrazně mění, přičemž v roce 2011 bylo nejvíce řidičů pod vlivem alkoholu zjištěných v oblasti Územního odboru Mladá Boleslav, kterých bylo celkem 749, v roce 2012 v oblasti Územního odboru Nymburk - celkem 513, v roce 2013 v oblasti Územního odboru Kladno - celkem 559 a v roce 2014 v oblasti Územního odboru Benešov - celkem 682.

Graf č. 2: Počet řidičů pod vlivem jiné návykové látky v letech 2011-2014

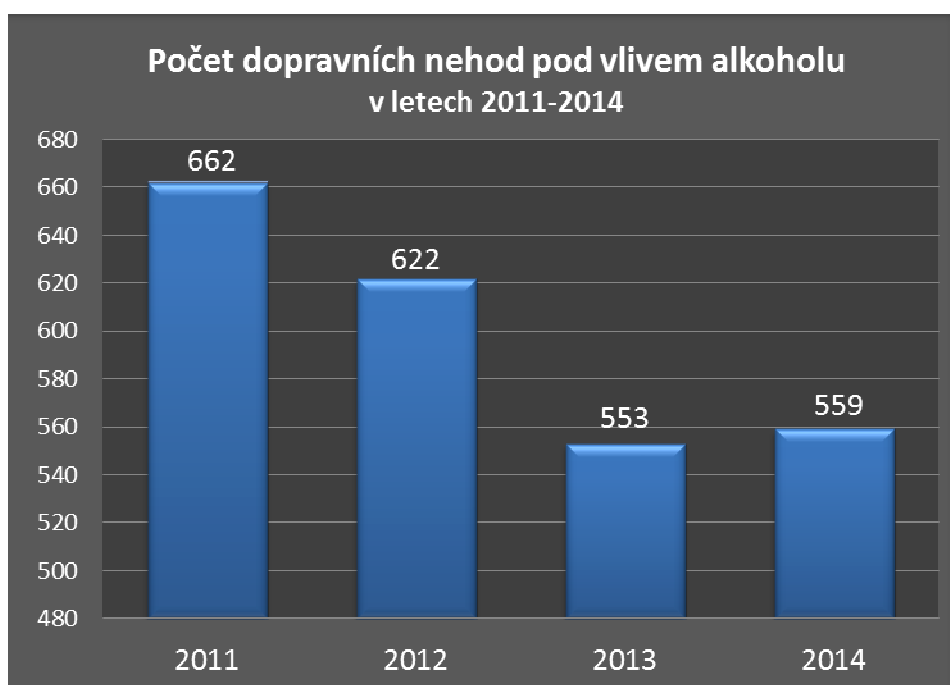


Zdroj: vlastní výzkum dle statistiky Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Odbor služby dopravní policie.⁸⁹

⁸⁹ POLICIE ČR. *Statistiky Krajského ředitelství policie Středočeského kraje*. [online]. [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW-STC (intranet Policie ČR): <<http://www-stc.pcr.cz/nrvs/osdp/Stranky/Rozbory.aspx>>.

Ve výše uvedeném grafu je znázorněn a srovnán vývoj počtu řidičů, kteří v letech 2011-2014 řídili vozidlo pod vlivem jiné návykové látky. Z grafu je patrné, že po roce 2012 počet řidičů pod vlivem jiné návykové rapidně vzrostl, kdy v roce 2014 oproti létům 2011 až 2012 došlo ke zvýšení o téměř 53 %. K nárůstu v letech 2013 a 2014 mohla výrazně přispět i amnestie prezidenta ČR v roce 2013, kterou byl amnestován velký počet drogově závislých osob. Zvýšený počet dopravně bezpečnostních akcí v roce 2014 také jistě přispěl k objasnění většího počtu řidičů ovlivněných návykovou látkou.

Graf č. 3: Počet dopravních nehod pod vlivem v letech 2011-2014

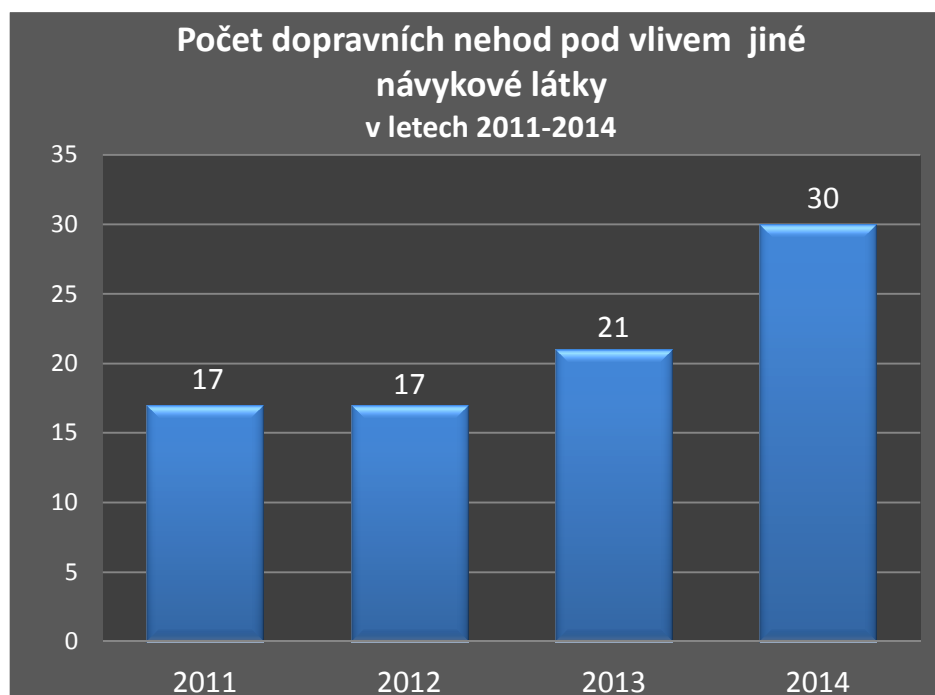


Zdroj: vlastní výzkum dle statistiky Policejního prezidia ČR.⁹⁰

Ve výše uvedeném grafu je znázorněn a srovnán vývoj počtu dopravních nehod spáchaných řidiči pod vlivem alkoholu v letech 2011-2014. Z grafu je patrné, že po roce 2012 dochází ke snížení dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem alkoholu, v letech 2013 a 2014 se vývoj téměř nemění. Zásadní změna nastala mezi lety 2012 a 2013, kdy došlo ke snížení počtu těchto nehod o více než 12 %. K této skutečnosti jistě velkou mírou přispěly kampaně Ministerstva dopravy realizované v roce 2013, které byly zaměřené na řízení pod vlivem alkoholu.

⁹⁰ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. *Statistiky nehodovosti*. [online]. [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx>>.

Graf č. 4: Počet dopravních nehod pod vlivem v letech 2011-2014



Zdroj: vlastní výzkum dle statistiky Policejního prezidia ČR.⁹¹

Ve výše uvedeném grafu je znázorněn a srovnán vývoj počtu dopravních nehod spáchaných řidiči pod vlivem jiné návykové látky v letech 2011-2014. Z grafu je patrné, že po roce 2012 dochází k razantnímu zvýšení dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem jiné návykové látky alkoholu. V letech 2011 a 2012 se vývoj nemění. Zásadní změna nastala mezi lety 2012 a 2014, kdy došlo ke zvýšení počtu těchto nehod o více než 43 %. K tomuto zásadnímu navýšení v letech 2013 a 2014 mohla, jak již bylo uvedeno u grafu č. 2, výrazně přispět i amnestie prezidenta ČR v roce 2013, kterou byl amnestován velký počet drogově závislých osob. Zvýšený počet dopravně bezpečnostních akcí v roce 2014, současně s dostatkem analyzátorů Drug whipe, také jistě přispěl k objasnění většího dopravních nehod řidičů ovlivněných návykovou látkou.

⁹¹ POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. *Statistiky nehodovosti*. [online]. [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx>>.

7 Preventivní opatření, vlastní návrhy a doporučení

Na zjišťování řidičů, kteří řídí vozidlo pod vlivem návykové látky, se svou prací podílí Policie ČR, která se snaží bojovat s alkoholem a drogami na silnici všemi dostupnými prostředky. Policie České republiky úzce spolupracuje s Ministerstvem dopravy, trestání řidičů ovlivněných návykovými látkami je dále úkolem soudů a orgánů veřejné správy.

7.1 Preventivní opatření

Prevence v oblasti požívání alkoholu není v České republice, která se řadí na první příčku ve spotřebě piva, vůbec jednoduchá. V této oblasti je nutné řidiče řádně seznamovat s důsledky, které plynou z řízení vozidla pod vlivem alkoholu. Těmto řidičům je nutné více představit a hlavně více nabízet nealkoholické nápoje jako alternativu za alkoholické, zejména propagovat pití např. nealkoholického piva při obědech a večeřích.

V oblasti prevence Policie ČR úzce spolupracuje s Ministerstvem dopravy, resp. se samostatným oddělením Besip, a to zejména na dopravně bezpečnostních akcích, při kterých policisté s pracovníky Besipu všem řidičům, kteří se při silničních kontrolách podrobí dechové zkoušce s negativní hodnotou, nabízejí zdarma nealkoholické pivo a alkohol-testery. Zejména v roce 2013 provedl Besip několik velkých kampaní, které si kladly za cíl odradit řidiče od používání alkoholu a jiných návykových látek před jízdou (Domluvme se, Je to na tobě – koncert skupiny Chinaski). Důkladná prevence v této oblasti je prioritou Policie ČR v posledních několika letech. Policie se pravidelně zaměřuje i na celorepublikové dopravně preventivní akce. Preventivní akce probíhají také ve školních zařízeních, kde se žákům přibližuje problematika řízení pod vlivem návykové látky. Dopravně bezpečnostní akce na alkohol v dopravě jsou prováděny zejména v období svátků, kde je bezesporu větší riziko, že řidiči mohou být pod vlivem alkoholu. Policie ČR nakoupila v posledních letech dostatek přístrojů a testů na detekci návykových látek, kdy zejména testy Drug whipe, které jsou určeny k detekci jiné návykové látky v krvi osoby, patří do výbavy téměř každého policisty.

Policie ČR spolupracuje i s médii, pomocí kterých jsou zveřejňovány nejtragičtější případy dopravních nehod, které byly způsobeny řidiči pod vlivem návykových látek, což má za úkol varovat řidiče před tímto problémem.

Řidiči vozidel, kteří jsou pod vlivem návykové látky, často nedbají na pokyn policisty k zastavení, před policií ujíždí, přičemž velice často dochází i k dopravním nehodám. Za porušení ustanovení § 4 písm. b) „**zákona o silničním provozu**“, hrozí přestupci pouze bloková pokuta do 2 500 Kč a odečtení 7 bodů z bodového hodnocení. V souvislosti s tímto problémem připravuje Ministerstvo dopravy změnu zákona o silničním provozu č. 361/2000 Sb., ve které bude zpřísněn postih za nezastavení na pokyn policisty, kdy při prvním spáchání tohoto přestupku bude řidič postižen v základní sazbě, ale při opakovaném spáchání takové přestupku bude zpřísněn sazba současně s uložením zákazu činnosti.⁹²

Ministerstvo dopravy uvádí své priority pro snížení počtu řidičů řídících pod vlivem návykových látek i v Národní bezpečnostní strategii silničního provozu 2011- 2020, kde kromě základních preventivních činností Policie ČR zmiňuje i možnost, že do vozidel by měly být postupně zabudovány systémy vylučující možnost jejich nastartování řidičem ovlivněným alkoholem, tzv. alkohol lock. Dále chce Ministerstvo dopravy s touto problematikou bojovat i zvýšením účinnosti dopravně bezpečnostní legislativy a zdůrazňováním negativního vlivu alkoholu a návykových látek na bezpečnost všech účastníků silničního provozu.⁹³

Prevenici v této oblasti je třeba dále cíleně zaměřovat na snižování dostupnosti návykových látek a na snižování poptávky po návykových látkách. Nemalou roli v represivních opatřeních hraje i Národní protidrogová centrála Policie ČR, která se aktivně podílí na potírání obchodu s drogami v ČR.

V oblasti prevence je nadále přikládán největší důraz na časté dopravně bezpečnostní akce Policie ČR.

⁹² MINISTERSTRVO DOPRAVY ČR. Důvodová zpráva. [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.lepsipravo.cz/TopicForm.aspx?TopicId=45>>.

⁹³ MINISTERSTRVO DOPRAVY ČR. Národní bezpečnostní strategii silničního provozu 2011- 2020. [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/nsbsp-2011-2020-formatovani-ii.pdf>>.

7.2 Vlastní návrhy a doporučení

Právní úprava deliktů řízení vozidla při vlivem návykové látky je v České republice na poměrně dobré úrovni. Již mnoho rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího správního soudu ČR tuto právní úpravu podrobně a jasně vysvětlilo. Jedním z problémů justice v ČR je nízké trestání osob, které užívají jiné návykové látky a při dopravních kontrolách se odmítají podrobovat testům na přítomnost těchto látek. Za tyto přestupky jsou řidičům ukládány opakované zákazy řízení, které tyto osoby opakovaně porušují, ale soudy jim ve většině případů uloží pouze nepodmíněné tresty odnětí svobody. Zejména za přečin Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, který je úzce spjatý s přestupkovým a trestním jednáním v oblasti návykových látek při řízení vozidla, by měly být soudy mnohem přísnější, aby v souvislosti s nízkými tresty nedocházelo k dalšímu recidivnímu jednání těchto řidičů, kteří následně při opakovaném řízení motorového vozidla usmrtili jiné osoby, včetně policistů, jako tomu bylo v nedávné době na Mělnicku. V reakci na usmrcení policistky a tragickou nehodu na Smíchově zřídilo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s ministryní spravedlnosti pracovní skupinu, která se od září roku 2014 zabývá řidiči řidiči motorová vozidla pod vlivem návykových látek a se zákazem řízení. Úkolem této skupiny je vytvořit analýzu počtu návrhů na zabavení vozidel a soudních rozhodnutí a navrhnout legislativní změny.

Soudy by měly takovéto řidiče, kteří se opakovaně dopouštějí stejného, či obdobného jednání za volantem, odsuzovat k nepodmíněným trestům odnětí svobody, přičemž by měly i častěji využívat svého oprávnění v podobě propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty podle ustanovení § 70 odst. 1 „**trestního řádu**“, které bylo užito k spáchání trestného činu, kdy touto věcí je bezpochyby vozidlo, které náleží pachateli.

V dané oblasti je také nutné více potírat obchod s drogami a majetkovou trestnou činností, jelikož právě uživatelé drog užívají motorová vozidla k přesunům do míst s prodejem drog a současně k přesunům do míst, kde páchají majetkovou kriminalitu, pomocí které si obstarávají finanční prostředky na drogy a poté řídí pod vlivem jiné návykové látky.

7.3 Úvahy de lege ferenda

Jelikož při spáchání přečinu Ohrožení pod vlivem návykové látky jsou často ohroženi na životě a zdraví ostatní osoby, zejména účastníci silničního provozu, mohli by se zákonodárci zamyslet i nad úpravou ustanovení § 274 odst. 2 písm. c) „**trestního zákoníku**“, kde by upřesnili toto zvláštní ustanovení o recidivě, ve smyslu „kdo byl za takové jednání v posledních dvou letech ze strany soudu nebo jiného orgánu veřejné moci odsouzen nebo potrestán“. Do takového potrestání by mělo být zahrnuto i přestupkové jednání uvedené v ustanovení § 125c odst. 1 písm. d) „**zákona o silničním provozu**“, ve kterém se přestupce odmítne podrobit vyšetření, zda není ovlivněn návykovou látkou. Přesnou formulaci by samozřejmě musel zákonodárce stanovit podle všech zásad soudního trestání podle českého práva.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vypracování komplexního materiálu souvisejícího s ovlivněním řidiče alkoholem a jinými návykovými látkami, ve kterém byly soustředěny a popsány základní pojmy této problematiky. Rozdíly a poznávací znaky řidičů ovlivněných návykovou látkou byly taktéž dostatečně analyzovány a popsány v teoretické části této práce. Předmětem práce bylo současně analyzovat a zpracovat trestněprávní a správněprávní aspekty v souvislosti se zneužíváním alkoholu a jiných návykových látek v silničním provozu. K tomuto byly rozebrány jednotlivé skutkové podstaty trestných činů a správních deliktů.

Zkoumáním vědeckých poznatků byly přiblíženy a rozebrány postupy pro zjišťování přítomnosti alkoholu a jiných návykových látek v krvi kontrolovaných řidičů. Problematika alkoholu a jiných návykových látek v souvislosti s řízením vozidla představuje širokospektrý problém v oblasti trestního a správního trestání. Zejména v důsledku zjištěných nedostatků v právní úpravě přestupků je jejich zjišťování a prokazování mnohdy komplikované a mnohdy i finančně náročné zejména v oblasti drogových přestupků, ve kterých je často zapotřebí provést znalecká zkoumání biologického materiálu.

Do bakalářské práce byl zakomponován i případ z policejní praxe, na kterém je vidět, že právě zjišťování důkazních prostředků na počátku prověřování je stěžejní a nejdůležitější, zejména pro další dokazování ze strany soudů a správních úřadů.

V praktické části práce byly komparativní metodou srovnány, podle statistik Krajského ředitelství policie ČR a statistik Policejního prezidia ČR, četnosti řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek. Tímto vědeckým zkoumáním bylo zjištěno, že první část hypotézy, stanovená v úvodu této práce, která uvádí, že: „četnost řízení pod vlivem alkoholu se každoročně zvyšuje“ byla ve větší míře potvrzena. Komparací statistických dat bylo zjištěno, že četnost řízení pod vlivem alkoholu se mezi lety 2012 až 2013 výrazně nezměnila, nárůst o více než 12 % nastává až v roce 2014. Druhá část první hypotézy, která uvádí, že četnost řízení pod vlivem jiné návykové látky se každoročně zvyšuje“ byla zcela jasně a věcně prokázána, jelikož po roce 2012 počet řidičů pod vlivem jiné návykové rapidně vzrostl, přičemž v roce 2014 oproti letům 2011 až 2012 došlo k alarmujícímu zvýšení o téměř 53 %. Růst této veličiny

započal v roce 2013. Naopak bylo zjištěno, že počet dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem alkoholu v letech 2011-2014, zejména mezi lety 2012 a 2013, klesl o více než 12 %. Oproti tomu však došlo ke zvýšení počtu dopravních nehod zaviněných řidiči pod vlivem návykové látky, kdy zásadní změna nastala mezi lety 2012 a 2014, ve kterých došlo k nárůstu nehodovosti o více než 43 %. Tímto vědeckým zkoumáním byla naprosto potvrzena hypotéza č. 2, která uvádí, že preventivní opatření proti řízení pod vlivem alkoholu, ale zejména proti řízení pod vlivem jiné návykové látky, nejsou dostačující.

V závěrečné části práce byly popsány současné preventivní opatření, které jsou však nedostačující, jelikož počet řidičů ovlivněných návykovými látkami roste, přičemž řidiče neodradí ani ukládané sankce za takovéto jednání.

Z této práce je zřejmé, že alkohol a jiné návykové látky ovlivňující řízení motorového vozidla, byly a vždy budou zásadním problémem bezpečnosti v dopravě, kdy právě změny zákonů podle nastíněných úvah „de lege ferenda“, by mohli tento problém výrazně redukovat.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BLAŽEJOVSKÝ, M. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2013: Osobnost pachatele jednajícího pod vlivem návykové látky s akcentem na řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky*. Praha: Oddělení vydavatelství obchodního odboru Tiskárny MV, 2013, 44 s. ISSN 1211-8834.
2. *Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 978-807-3672-232.
3. ESCOHOTADO, A., JANDA, L. *Stručné dějiny drog*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2003, 173 s. ISBN 80-720-7512-8.
4. EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DOGOVOU ZÁVISLOST. *Stav drogové problematiky v Evropě: Výroční zpráva za rok 2010*. Luxemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, 102 s. ISBN 978-92-9168-427-4; 10.2810/31226.
5. HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2001, 133 s. ISBN 80-247-0135-9.
6. HAVLÍK, K., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Psychologie pro řidiče: zásady chování za volantem a prevence dopravní nehodovosti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 223 s. ISBN 80-717-8542-3.
7. HERKOMMEROVÁ, E. *Policista 5/2014: Alkohol z pohledu toxikologa*. Praha: Tiskárna MV, 2014, 40 s. ISSN 1211-7943.
8. CHMELÍK, J. *Dopravní nehody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 540 s. ISBN 978-80-7380-211-0.
9. JELÍNEK, J. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-808-7212-226.
10. KUČEROVÁ, H. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou*. 2. aktualizované vyd. Praha: Leges, 2011, 720 s. ISBN 978-808-7576-014.

11. KUČEROVÁ, H. *Dopravní přestupky v praxi podle stavu k 1.7.2006*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2006, 431 s. ISBN 80-720-1613-X.
12. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 606 s. ISBN 80-717-9878-9.
13. NEŠPOR, K., PERNICOVÁ, H. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 112 s. ISBN 80-717-8299-8.
14. NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. *Trestní právo hmotné*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 393 s. ISBN 978-807-3802-912.
15. NOVOTNÝ, F., a kolektiv. *Praktikum trestního práva hmotného*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 194 s. ISBN 978-80-7380-252-3.
16. SKÁLA, J. *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, 1987, 208 s. ISBN 08-077-87.
17. ŠTEFAN, J., HLADÍK, J. *Soudní lékařství a jeho moderní trendy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 437 s. ISBN 978-802-4735-948.
18. ZIMMER, L. E., MORGAN, J. *Marihuana: mýty a fakta*. Vyd. 1. Překlad Jindřich Bayer. Praha: Volvox Globator, 2003, 242 s. ISBN 80-720-7463-6.
19. MATES, P., a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 226 s. ISBN 978-807-4003-578.

Elektronické zdroje

1. MINAŘÍK, J. *Škola Rodiče Náctiletí: Rozdělení drog* [online]. [cit. 2014-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/uzivani-navykovych-latek/informace-o-drogach/rozdeleni-drog.html>>.
2. POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 160, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu*, 2009, [online].

[cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/zppp-160-2009-pdf.aspx>>.

3. ZIKMUND, J. *Výpočty hladin alkoholu* [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zikmund.org>>.

4. POLICEJNÍ PREZIDIUM ČR. *Statistiky nehodovosti*. [online]. [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx>>.

5. MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. *Důvodová zpráva*. [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.lepsipravo.cz/TopicForm.aspx?TopicId=45>>.

6. MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. *Národní bezpečnostní strategie silničního provozu 2011-2020*. [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/nsbsp-2011-2020-formatovani-ii.pdf>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 98. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>>. ISSN 1211-1244.

2. ČESKO. Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997, částka 3. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-13>>. ISSN 1211-1244.

3. ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1961, částka 66. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>>. ISSN 1211-1244.

4. ČESKO. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 133. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379>>. ISSN 1211-1244.

5. ČESKO. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (zákon o návykových látkách). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1998, částka 57. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167>>. ISSN 1211-1244.
6. ČESKO. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2013, částka 178. [online]. [cit. 2014-10-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-463>>. ISSN 1211-1244.
7. ČESKO. Vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 125. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-345>>. ISSN 1211-1244.
8. ČESKO. Zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990, částka 83. [online]. [cit. 2015-1-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-505>>. ISSN 1211-1244.
9. ČESKO. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010 [online]. [cit. 2015-2-22]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2010/0059_8As__1000_20101004093332_prevedeno.pdf>.
10. ČESKO. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. 5 As 24/2009 [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0024_5As__0900_23c7e7fd_cdb1_4425_b3d1_20162fd651ae_prevedeno.pdf>.
11. ČESKO. Nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2014, částka 17. [online]. [cit. 2014-10-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-41>>. ISSN 1211-1244.
12. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11. [online]. [cit. 2014-10-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>. ISSN 1211-1244.

13. ČESKO. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 6 Tdo 351/2010 [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.judikaty.info/cz/document/nscr/82920/>>.

14. ČESKO. Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 17 A 2/2012 [online]. [cit. 2015-2-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.judikaty.info/cz/document/kscr/8157/>>.

15. ČESKO. Zákon č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 1990, částka 35. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-200>>. ISSN 1211-1244.

16. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2008, částka 91. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>>. ISSN 1211-1244.

17. ČESKO. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*, 2004, částka 174. [online]. [cit. 2015-2-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>>. ISSN 1211-1244.

Ostatní zdroje

POLICIE ČR. *Statistiky Krajského ředitelství policie Středočeského kraje*. [online]. [cit. 2015-2-14]. Dostupné z WWW-STC (intranet Policie ČR): <<http://www-stc.pcr.cz/nrvs/osdp/Stranky/Rozbory.aspx>>.

Seznam tabulek a grafů

1. Tabulka č. 1: Míra rizikovosti některých běžně užívaných drog.
2. Graf č. 1: Počet řidičů pod vlivem alkoholu v letech 2011-2014.
3. Graf č. 2: Počet řidičů pod vlivem jiné návykové látky v letech 2011-2014.
4. Graf č. 3: Počet dopravních nehod pod vlivem v letech 2011-2014.
5. Graf č. 4: Počet dopravních nehod pod vlivem v letech 2011-2014.